

บทที่ 2

แนวคิด วิวัฒนาการ และกฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมนุษย์รู้จักและคุ้นเคยกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มายาวนานนับพันปี และเมื่อได้พิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์จะพบว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่แสดงถึงการพัฒนาของสังคมและเป็นวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์อีกประการหนึ่ง หากเรามองย้อนกลับไปในยุคราวประมาณ 4,000-3,500 ปีก่อนคริสตกาลซึ่งเป็นยุคที่มนุษย์รู้จักการทำนาและปลูกข้าว โดยมีการพบหลักฐานว่าสุราชนิดแรกที่มนุษย์ผลิตได้นั้นทำมาจากข้าว¹ นอกจากนี้ ยังพบหลักฐานอื่นอีกในราว 400 ปีก่อนคริสตกาล โดยพบว่าในยุคนั้นชาวเมืองเล็กซานเดรียสามารถกลั่นเหล้าได้ ดังนั้น เมื่ออารยธรรมของมนุษย์เจริญมากขึ้นเท่าใด การผลิตและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีพัฒนาการตามความเจริญไปด้วยเท่านั้น ดังเช่นในอารยธรรมของชาวอียิปต์ซึ่งเป็นชนชาติที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นชาตินักดื่มนั้นมีการพบหลักฐานที่ยืนยันได้ว่าชาวอียิปต์เป็นพวกแรกที่คิดค้นหลอดสำหรับดูดน้ำหรือของเหลว และได้นำสิ่งนี้มาใช้ในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย นอกจากนี้ ยังพบว่าชาวอียิปต์มีการใช้สุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในการรักษาโรคบางอย่างด้วย นอกจากชาวอียิปต์แล้วชาวบาบิโลนเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการนำเบียร์มาใช้ปรุงอาหาร ทั้งนี้ มีการค้นพบหลักฐานที่น่าสนใจเป็นที่ยืนยันได้ว่าชาวบาบิโลนเป็นชาติแรกที่มีการออกกฎหมายสถานบริการดื่มสุรา โดยชาวบาบิโลนเขียนนิยามดื่มเบียร์และใช้เบียร์ในการบูชาเทพและเทพีที่พวกเขานับถือ และในราว 1,750 ปีก่อนคริสตกาลในกฎหมายฮัมมูราบีมีบทบัญญัติที่กล่าวถึงสุราเอาไว้ด้วยแต่เป็นเรื่องการค้าขายสุราที่เป็นกรรม โดยไม่มีบทบัญญัติลงโทษคนเมาแต่อย่างใด

ตามประวัติความเป็นมาของสุรานั้นพบว่า คำว่าสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Alcohol) มาจากคำในภาษาอาหรับว่า “Al kuhul” แต่ใครเป็นผู้บัญญัติหรือใช้คำนี้ก่อน และใช้มาตั้งแต่เมื่อใด

¹ พระไพศาล วิสาโล. (2537). *ประวัติศาสตร์การบริโภคสุราในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย คณะกรรมการระบาควิทยาแห่งชาติ. หน้า 1.

ยังไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันที่ชัดเจน² ซึ่งจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์พบว่ามนุษย์มีการนำสุรา มาใช้ในโอกาสต่างๆ หลายประการ เช่น ใช้เพื่อกระตุ้นให้เกิดความฮึกเหิมในการเข้าสู่รบกับ กองทัพของชนเผ่าอื่น ใช้ในงานรื่นเริงหรือการชุมนุม ใช้เพื่อให้คลายความหนาวเย็น ใช้เพื่อสร้าง บรรยากาศในการพบปะพูดคุย และงานเลี้ยงสังสรรค์ เป็นต้น

ในอดีตที่ผ่านมานอกจากจะมีการกลั่นแอลกอฮอล์ เพื่อใช้ในการบริโภคแล้วยังมีการใช้ เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์ด้วย โดยมีการพบหลักฐานในสมัยกลาง (Middle age) ในโรงเรียน การแพทย์แห่งหนึ่งในเมืองซาเลอร์ ประเทศอิตาลีมีการนำเหล้าองุ่นมาต้ม ให้เดือดแล้วนำไอน้ำที่ได้ ผ่านท่อให้เย็น ไอน้ำนั้นจะควบแน่นเป็นหยดแอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้นสูงซึ่งแอลกอฮอล์ที่ได้ สามารถนำมาใช้ผสมยาหลายชนิด³

สำหรับประเทศไทยไม่มีหลักฐานชัดเจนว่า คนไทยรู้จักการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตั้งแต่ยุคสมัยใด แต่อาจสันนิษฐานได้ว่าเมื่อคนไทยรู้จักการปลูกข้าวมานานแล้วย่อมรู้จัก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาเป็นระยะเวลาเช่นเดียวกัน โดยหลักฐานเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ที่กล่าวถึงสุรา คือ จารึกภาษาเขมรพบที่ปราสาทพนมรุ้ง ซึ่งมีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ 16-18 กล่าวถึงสุราว่าเป็นหนึ่งในบรรดาเครื่องบวงสรวงสักการะเทพเจ้า⁴ ดังนั้น การที่จารึกดังกล่าวยืนยันว่า มีการใช้สุราในการประกอบพิธีกรรมมาเป็นเวลาช้านานจึงสันนิษฐานได้ว่าคงจะไม่ได้มีไว้ใช้ แต่เฉพาะในพิธีหลวงเท่านั้น หากแต่คงจะมีการใช้สุราอย่างแพร่หลายเป็นการทั่วไปในพิธีราษฎร์ ของประชาชนด้วย

2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.1.1 ความหมายของสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

คำว่า “สุรา” ตามความหมายทางวิชาการ หมายถึง เครื่องดื่มที่มีเอทิลแอลกอฮอล์ (Ethyl Alcohol หรือ Ethanol) ผสมอยู่ในปริมาณไม่เกิน 60% ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่บุคคลธรรมดาทั่วไป สามารถบริโภคได้ เช่น วิสกี้ บรัันดี คอนยัค แชมเปญ ยิน รัม เบียร์ ไวน์ สุราโรง อู กระแช่ สาโท

² ชูษณะ รุ่งปัจฉิม. (2548). *การทบทวนองค์ความรู้นโยบายและมาตรการเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ สหภาพยุโรป*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมสุขภาพจิตสถาบันวิจัย ระบบสาธารณสุข (สวรส.) และศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. หน้า 18.

³ ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล. (2539). *กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมปัญหาที่เกิดจากการเสพสุรา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย คณະนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 7.

⁴ พระไพศาล วิสาโล. อ่างแก้ว. หน้า 3.

⁵ ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล. อ่างแก้ว. หน้า 1.

น้ำตาลเมา เป็นต้น ส่วนคำว่า “แอลกอฮอล์” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายไว้ หมายถึง สารอนินทรีย์ชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นของเหลว กลิ่นฉุนระเหยง่ายมีขีดเดือดที่อุณหภูมิ 78.5 องศาเซลเซียส มีชื่อเต็มว่า เอทิลแอลกอฮอล์ โดยปกติเกิดจากการหมักสารประเภท แป้งหรือน้ำตาลผสมยีสต์ซึ่งเรียกว่า แป้งเชื้อ หรือเชื้อหมัก เป็นองค์ประกอบสำคัญของเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ทุกชนิด เมื่อดื่มเข้าไปจะออกฤทธิ์ทำให้เกิดอาการมึนเมาใช้ประโยชน์ในการเป็นตัวทำละลายและเป็นเชื้อเพลิง เป็นต้น ส่วนมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสุรากลั่น มอก. 2088-2544 ให้นิยามของสุราไว้ว่า “สุรา หมายถึง เครื่องดื่มที่มีแรงแอลกอฮอล์เกิน 0.5 ดีกรี แต่ไม่เกิน 80 ดีกรี”⁶

นอกจากความหมายโดยทั่วไปแล้ว คำว่าสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีความหมายในทางกฎหมายดังนี้ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ให้ความหมายของ คำว่า “สุรา” หมายความว่ารวมถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา หรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา และมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ให้ความหมายของคำว่า “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” หมายความว่า สุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ทั้งนี้ ไม่รวมถึง ยาวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยานั้น

อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีค่านิยมหรือความหมายเป็นประการใดก็ตามถือได้ว่าสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเครื่องดื่มที่มนุษย์นิยมบริโภคกันมาเป็นระยะเวลา ยาวนานนับตั้งแต่สมัยโบราณ โดยผู้ที่ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นจะมีเหตุผลในการดื่มที่แตกต่างกันไป บางคนมีเหตุผลในการดื่มเพื่อเฉลิมฉลองในงานมงคล งานรื่นเริง งานเลี้ยงสังสรรค์ที่จัดขึ้นตามเทศกาลหรือตามประเพณี ในขณะที่บางคนดื่มเพื่อการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือบางคนอาจจะดื่มเพื่อบำบัดรักษาโรคซึ่งเป็นไปตามความเชื่อของแต่ละบุคคลจึงทำให้การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังรากลึกอยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์มาอย่างยาวนาน

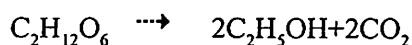
2.1.2 ประเภทของสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สุราเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีกระบวนการผลิตได้มาจากการนำพืช หรือผลไม้ที่มีแป้งหรือน้ำตาลมาผ่านกรรมวิธีการหมัก และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี โดยเอ็นไซม์ (Enzyme)

⁶ มัทนา พุกษะรัตนนท์. (2555). *ทิศทางการพัฒนาคุณภาพสุราชุมชน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.lab.excise.go.th/group1/spirit/smean.htm>. [2555, กันยายน 23].

ของยีสต์ (Yeast) ชื่อซายเมส (Zymase) จะเปลี่ยนน้ำตาลให้เป็นแอลกอฮอล์ และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ตามสูตรสมการเคมีดังนี้ คือ⁷

Zymase

ทั้งนี้ สามารถแบ่งประเภทของสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออกได้เป็น 3 ชนิดใหญ่ๆ ได้แก่ เบียร์ (Beers) มีแอลกอฮอล์ประมาณร้อยละ 4.6 ไวน์ (Wines) มีแอลกอฮอล์อยู่ประมาณร้อยละ 7-15 และเหล้า (Distilled Spirits) มีแอลกอฮอล์อยู่ประมาณร้อยละ 40-95⁸ หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 สามารถแบ่งประเภท และชนิดของสุราที่บริโภคในประเทศไทยได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ⁹

1) สุราแช่หรือเมรัย (Fermented liquor) หมายถึง สุราที่ไม่ได้กลั่น และให้หมายความรวมถึงสุราแช่ที่ได้ผสมกับสุรากลั่นแล้วแต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 15 ดีกรี¹⁰ ด้วย และอาจแบ่งเป็นชนิดได้ ดังนี้

ชนิดที่ 1 จากเมล็ดพืช หรือแป้งจากพืช เช่น เบียร์

ชนิดที่ 2 จากผลไม้หรือน้ำตาลจากพืช เช่น ไวน์

ชนิดที่ 3 จากชนิดที่ 1 และชนิดที่ 2 ที่มีตัวยาผสม เช่น เวอร์มูท

ชนิดที่ 4 จากชนิดที่ 1 และชนิดที่ 2 ผสมกับสุรากลั่น เช่น เซอร์รี่

2) สุรากลั่น (Distilled Liquors, Distilled Spirits) หมายความว่า สุราที่ได้กลั่นแล้ว และให้หมายความรวมถึงสุรากลั่นที่ได้ผสมกับสุราแช่ แต่มีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่า 15 ดีกรีด้วย

อย่างไรก็ดี หากเป็นความหมายที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สุรากลั่น หมายถึง สุราที่ได้จากการกลั่นน้ำสำ¹¹ เป็นสุราหรือกลั่นน้ำสำเป็นแอลกอฮอล์ก่อนแล้วปรุงแต่งให้เป็นสุรา ทั้งนี้ รวมถึงสุรากลั่นที่ผสมกับของอื่น หรือเครื่องดื่มชนิดอื่น แต่ถ้าผสมกับไวน์ต้องได้แรงแอลกอฮอล์เกิน 23 ดีกรี และยังมีการกำหนดชนิดของสุรากลั่นไว้ตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 46

⁷ พินิจ ทิพย์มณี และธารทิพย์ เทียมทอง. (2550). *การทบทวนความเหมาะสมเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการบริโภคสุรา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมสุขภาพจิตสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. หน้า 10.

⁸ ชูชนะ รุ่งปัจฉิม. อ้างแล้ว. หน้า 14.

⁹ ขวัญตา เตศิริจิตรกมล. อ้างแล้ว. หน้า 13.

¹⁰ ดีกรี หมายถึง หน่วยวัดแรงแอลกอฮอล์ ซึ่งมีค่าเท่ากับร้อยละ โดยปริมาตรของเอทิลแอลกอฮอล์ที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส.

¹¹ น้ำสำ (fermented mash) หมายถึง สิ่งที่ได้จากการหมักธัญชาติ แป้งจากพืชอื่น ผลไม้ น้ำตาล หรือกากน้ำตาล.

(พ.ศ. 2513) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 แก้ไขเพิ่มเติม โดย พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2510 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดของสุรากลั่นไว้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงภาษีสุรากลั่นบางชนิด ดังนี้

- 1) สุราสามทับ หมายถึง สุรากลั่นที่ปราศจากเครื่องย้อมหรือสิ่งผสมปรุงแต่งต้องมีแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 80 ดีกรีขึ้นไป
- 2) สุราขาว หมายถึง สุราที่กลั่นได้จากข้าวหรือน้ำตาล โดยปราศจากเครื่องย้อมหรือสิ่งผสมปรุงแต่งอย่างใดๆ มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี
- 3) สุราผสม หมายถึง สุรากลั่นที่มีกรรมวิธีใช้สิ่งผสมปรุงแต่งขึ้นจากสุราขาว หรือสุราสามทับ และเมื่อผสมปรุงแต่งแล้วมีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี
- 4) สุราปรุงพิเศษ หมายถึง สุรากลั่นที่ใช้สุราสามทับมาปรุงแต่ง โดยมีกรรมวิธีพิเศษมีแรงแอลกอฮอล์ 35 ดีกรี และ 40 ดีกรี
- 5) สุราพิเศษ หมายถึง สุรากลั่นที่ทำขึ้น โดยกรรมวิธีพิเศษมีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี แบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ วิสกี้ บรั่นดี รัม ยิน หรือสุราแบบต่างประเทศอย่างอื่น และประเภทที่สอง ได้แก่ เกาเหลียง เซียงซุน บุนกุ่มโล้ว หรือสุราแบบจีน อย่างอื่น

ทั้งนี้ สุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผู้ผลิตได้ผลิตออกมาจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคนั้น จะมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับวิธีการปรุง ปริมาณแอลกอฮอล์ รวมไปถึงสถานที่ผลิต โดยสามารถยกตัวอย่างของสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ดังนี้¹²

บรั่นดี หรือ คอนยัค (Brandy, Cognac) บรั่นดีเป็นสุราที่ได้จากการกลั่นไวน์ที่ทำมาจากองุ่นหรือผลไม้อื่นมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 95 ดีกรี และหมักบ่มในถังไม้ที่เหมาะสมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนการบรรจุลงภาชนะเพื่อจำหน่ายต้องปรุงแต่งให้มีแรงแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่า 38 ดีกรี และหมายความรวมถึงสุรากลั่นที่ได้จากการกลั่นไวน์ที่ทำจากองุ่นผสมกับไวน์ที่ทำจากผลไม้อื่นมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 95 ดีกรี และหมักบ่มในถังไม้ที่เหมาะสมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือได้จากการผสมบรั่นดีจากองุ่นกับบรั่นดีผลไม้อื่น และให้รวมถึงที่ได้จากการผสมบรั่นดีไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 โดยปริมาตรกับแอลกอฮอล์ที่กลั่นได้จากผลไม้หมักด้วย และก่อนการบรรจุลงภาชนะเพื่อจำหน่ายต้องปรุงแต่งให้มีแรงแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่า 38 ดีกรี ซึ่งมีหลายประเทศทั่วโลกที่ผลิตบรั่นดี แต่บรั่นดีที่มีชื่อเสียงว่ามีกระบวนการผลิตที่ดี มีรสเยี่ยมที่สุด ได้แก่ บรั่นดีผลิตในบริเวณเมือง Cognac แคว้น Charente ของประเทศฝรั่งเศส ส่วนประเทศในแถบยุโรป เช่น ประเทศสวีเดน เดนมาร์ก ประเทศเยอรมัน นิยมทำบรั่นดีกันมากเช่นกัน โดยผลไม้ที่ใช้ทำ ได้แก่ ลูกทาสเบอร์รี่ ลูกพรุน ลูกเชอร์รี่ เป็นต้น

¹² ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล. อ้างแล้ว. หน้า 11-12.

วิสกี้ (Whisky) คำนี้สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “ยูส ปิทธา” ซึ่งเป็นภาษาเกอลิกของชาวเกลท์ ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองในสกอตแลนด์ มีความหมายว่า “น้ำอมฤตแห่งชาติ” โดยวิสกี้เป็นสุราประเภทกลั่นที่ได้จากการกลั่นน้ำสาของธัญชาติต่างๆ เช่น ข้าวบาร์เลย์ มอลต์ ข้าวโพด ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว มีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 95 ดีกรี และหมักบ่มในถังไม้ที่มีเหมาะสมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนการบรรจุลงภาชนะเพื่อจำหน่ายต้องปรุงแต่งให้มีแรงแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่า 40 ดีกรี และยักรวมถึงสุราที่กลั่นที่ได้จากการปรุงแต่งวิสกี้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 โดยปริมาตรกับแอลกอฮอล์ที่กลั่นได้จากธัญชาติ ก่อนการบรรจุลงภาชนะเพื่อจำหน่ายต้องปรุงแต่งให้มีแรงแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่า 40 ดีกรี วิสกี้แบ่งออกเป็นหลายประเภทแต่ที่นิยมในเมืองไทยส่วนมากจะเป็นสก๊อตวิสกี้ (Scotch Whisky) ทำจากข้าวบาร์เลย์บ่มในถังไม้โอ๊ก ผลิตในแคว้นสก๊อต ประเทศอังกฤษ ไอร์แลนด์วิสกี้ (Irish Whisky) ทำจากข้าวบาร์เลย์เหมือนสก๊อตวิสกี้แต่บ่มในถังไม้เชอร์รี่ แคนาดาเดียนวิสกี้ (Canadian Whisky) ทำจากข้าวไรน์ ซึ่งนิยมปลูกมากในประเทศแคนาดา แต่แคนาดาเดียนวิสกี้มีลักษณะพิเศษอยู่อย่างหนึ่งคือ สุราที่จะนำมาขายได้จะต้องหมักไว้เป็นเวลานานไม่ต่ำกว่า 8 ปี ขึ้นไป จึงทำให้มีรสชาตินุ่มนวลกว่าวิสกี้ชนิดอื่น อเมริกันวิสกี้ (American Whisky) หรือที่นิยมเรียกว่า (Bourbon Whisky) ทำจากข้าวโพดผสมข้าวไรน์เป็นสุราชนิดหนึ่งที่ชาวอเมริกันนิยมบริโภค

ยีน (Gin) สันนิษฐานว่ามาจากภาษาดัชว่า Geniever คนอังกฤษออกเสียง Geniever ลำบากเลยเรียกสั้นๆ ว่ายีน โดย Gin เป็นสุราที่กลั่นที่ได้จากการกลั่นน้ำสาพร้อมกับ หรือผ่านผลจูนิเพอร์ (Juniper) หรือผสมสุราที่กลั่นกับสารสกัดของผลจูนิเพอร์เป็นส่วนใหญ่ และอาจมีสารสกัดของพืชชนิดอื่นร่วมด้วยก่อนการบรรจุลงภาชนะ เพื่อจำหน่ายต้องปรุงแต่งให้มีแรงแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่า 45 ดีกรี

ไวน์ (Wine) เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้จากการหมักผลไม้ น้ำผลไม้ หรือผลผลิตทางการเกษตรบางชนิด เช่น ข้าว น้ำผึ้ง แป้ง น้ำตาล เป็นต้น แต่โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงไวน์มักหมายถึงเฉพาะไวน์ที่ทำมาจากองุ่นเท่านั้น ทั้งนี้ ในการผลิตไวน์อาจมีการเติมแอลกอฮอล์หรือสุราชนิดอื่นเพื่อทำให้มีแรงแอลกอฮอล์มากขึ้น และอาจปรุงแต่งสี กลิ่น รสเพิ่มเติมด้วยก็ได้ แต่โดยปกติไวน์จะมีแอลกอฮอล์ประมาณ 8-10% ประเทศที่ผลิตไวน์จมนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย มีหลายประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส อิตาลี โปรตุเกส อเมริกา ออสเตรเลีย สเปน เป็นต้น สำหรับองุ่นที่ใช้ทำไวน์นั้นจะมีพันธุ์และชนิดที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพภูมิประเทศ โดยไวน์สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ไวน์แห้ง (Dry Wine) คือ ไวน์ที่มีน้ำตาลเหลืออยู่น้อยหรือไม่เหลืออยู่เลยทำให้ไม่มีรสหวาน และไวน์หวาน (Sweet Wine) คือ ไวน์ ที่มีน้ำตาลผสมอยู่ด้วย ซึ่งอาจเกิดจากขั้นตอนของการหมักที่เกิดปฏิกิริยาในการหมักไม่สมบูรณ์ หรืออาจเกิดโดยการเติมน้ำตาลลงไปไวน์ก็ได้ นอกจากนี้ ไวน์ยังแบ่งออกเป็นชนิดต่างๆ ได้ตามกรรมวิธีที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ ไวน์แดง (Red Wine) เป็นไวน์ที่ทำมาจาก

องุ่นแดง หรือองุ่นสีดำ และที่ไวน์เป็นสีแดง เนื่องจากในกระบวนการผลิตจะหมักองุ่นไปทั้งเปลือก ไวน์ขาว (White Wine) ทำมาจากองุ่นสีอะไรก็ได้ แต่ในกระบวนการผลิตจะแยกเปลือกออกจากน้ำองุ่น บลัชไวน์ หรือโรสไวน์ (Blush Wine or Rose Wine) เป็นไวน์ที่มีสีชมพูได้มาจากการหมักองุ่นสีแดง หรือสีดำโดยในกระบวนการหมักผู้ผลิตจะทิ้งเปลือกองุ่นไว้ในถังหมักระยะเวลาหนึ่งและนำออกจากน้ำองุ่น เป็นต้น

สปาร์กลิงไวน์ (Sparkling wine) หรือที่รู้จักกันในชื่อแชมเปญ (Champagne) หมายถึงไวน์ที่มีแรงแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่า 9 ดีกรี แต่ไม่สูงกว่า 15 ดีกรี และมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เกิดจากการหมักครั้งที่ 2 ในขวดหรือภาชนะปิดสนิท หรือโดยการเติมก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลงไป ในระหว่างการหมัก หรืออาจเติมในภายหลังได้

เบียร์ (Beer) เป็นสุราแช่ หรือสุราหมักที่ปรุงขึ้นด้วยการต้มมอลท์¹³ ของข้าวบาร์เลย์แล้ว นำมาหมักทำให้เกิดแอลกอฮอล์

รัม (Rum) เป็นสุราที่กลั่นได้จากการกลั่นน้ำสำจากน้ำอ้อย น้ำตาลอ้อย หรือกากน้ำตาลอ้อย นอกจากนั้น รัมอาจมีการผสมผิวส้ม และผลไม้อื่นๆ เพื่อให้มีรสชาติใกล้เคียงกับไวน์บ่มที่มีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 80 ดีกรี และหมักบ่มในถังไม้ที่เหมาะสมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยก่อนการบรรจุลงภาชนะเพื่อจำหน่ายต้องปรุงแต่งให้มีแรงแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่า 30 ดีกรี และยังหมายความว่ารวมถึงสุราที่กลั่นได้จากการปรุงแต่งรัมไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 โดยปริมาตร และแอลกอฮอล์ที่กลั่นได้จากน้ำสำของผลิตภัณฑ์จากอ้อยด้วย โดยในการบรรจุลงภาชนะเพื่อจำหน่ายต้องปรุงแต่งให้มีแรงแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่า 30 ดีกรี ทั้งนี้ สันนิษฐานว่าแหล่งกำเนิดของเหล้ารัมนั้น เชื่อว่าอยู่บริเวณหมู่เกาะอินเดียตะวันตก

วอดก้า (Vodka) เป็นสุราที่มีลักษณะคล้ายวิสกี้ แต่มีปริมาณดีกรีของแอลกอฮอล์สูงกว่า เชื่อว่ารัสเซียเป็นผู้ผลิตวอดก้า แต่เดิมวอดก้าทำมาจากข้าวสาลี และปัจจุบันยังคงได้รับความนิยมในกลุ่มผู้บริโภค

เหล้าขาว เป็นเหล้าที่ทำมาจากกากน้ำตาล ข้าว น้ำตาลมะพร้าว ตาล โตนด

2.2 ปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เนื่องจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเครื่องดื่มที่มีลักษณะแตกต่างจากเครื่องดื่มชนิดอื่นๆ กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภคได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปในร่างกายแล้ว ผู้ดื่มแต่ละรายจะมีปฏิกิริยา

¹³ มอลท์ คือ เมล็ดพืชประเภทข้าวที่เอาไปแช่น้ำแล้วนำเอาขึ้นมาเพาะจนรากงอกหลังจากนั้นเอาไปคั่วให้สุกจะทำให้แป้งในเมล็ดข้าวนั้นมีกลิ่นหอม กลายเป็นน้ำตาลที่มีความหวานเพิ่มมากขึ้น.

ตอบสนองต่อการดื่มที่แตกต่างกัน ผู้ดื่มบางรายเมื่อได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณเพียงเล็กน้อย เช่น 1-2 แก้ว (แก้วละประมาณ 230 ลูกบาศก์เซนติเมตร) จะรู้สึกตัวว่าอารมณ์ดีขึ้น กระปรี้กระเปร่า และในบางรายที่ดื่มในปริมาณมาก เช่น 5 แก้ว อาจจะเริ่มพูดไม่ชัด ตาพร่ามัว การเคลื่อนไหวของอวัยวะต่างๆ ไม่สัมพันธ์กัน¹⁴ ทั้งนี้ หากถือตามเกณฑ์การกำหนดสารที่ให้โทษในสุราตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ให้ข้อมูลไว้ว่าแอลกอฮอล์เป็นสารประกอบที่ใช้สำหรับผ่อนคลายความเครียด กระตุ้นประสาท และเรื้อรังน้อยมาเป็นเวลานาน โดยผู้ดื่มที่จะได้รับประโยชน์ดังกล่าวนี้จะต้องดื่มแต่เพียงเล็กน้อยในเวลาพักผ่อนหรือก่อนอาหารเท่านั้น และไม่ควรมีเกิน 10 กรัมหรือครึ่งแก้ว แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้ดื่มมักไม่หยุดการดื่มในปริมาณดังกล่าว เนื่องจากเมื่อมีการดื่มสุราเข้าไปแล้วแอลกอฮอล์จะออกฤทธิ์ต่อร่างกายทำให้มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป และความต้องการดื่มจะมีสูงขึ้น องค์การอนามัยโลกรายงานว่าในผู้ชายที่มีการดื่มสุราจำนวนมากกว่า 80 กรัมขึ้นไป (ตั้งแต่ 4 แก้ว) ต่อวันทุกๆ วัน และในผู้หญิงที่มีการดื่มมากกว่า 60 กรัมต่อวันเป็นระยะเวลาติดต่อกันเกินกว่า 1 สัปดาห์ จะทำให้เนื้อเยื่อของเซลล์ต่างๆ ในร่างกายเริ่มถูกทำลาย¹⁵ โดยผู้บริโภครวมที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปในร่างกายเป็นเวลานานติดต่อกันพิษของแอลกอฮอล์จะมีผลรบกวนการทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย 5 ระบบใหญ่ๆ คือ ระบบสมอง ระบบทางเดินอาหาร ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบต่อมไร้ท่อ และระบบจลนศาสตร์ โดยจะมีผลทั้งแบบเฉียบพลัน และเรื้อรัง โดยเฉพาะผลเรื้อรังนั้นจะทำให้เกิดกลุ่มโรคได้นับ 100 โรค ในสมัยก่อนจะเรียกโรคที่เกิดจากการดื่มสุราว่า โรคพิษสุราเรื้อรัง แต่เนื่องจากรายละเอียด และอาการของโรคแต่ละชนิดแตกต่างกัน และมีโรคหลายชนิดไม่เหมาะสมที่จะใช้ชื่อเรียกว่า โรคพิษสุราเรื้อรังเพียงชื่อเดียว ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1977 องค์การอนามัยโลกโดยกลุ่ม Alcohol Relate Disabilities จึงได้ใช้คำว่า Alcohol Dependence Syndrome แทนคำว่า Alcoholism

เมื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดอย่างหนึ่งที่มีฤทธิ์กดประสาท ดังนั้น เมื่อมีการบริโภคติดต่อกันจนถึงระดับหนึ่งจึงทำให้ผู้ดื่มเกิดการติดสุรา หรือที่เรียกว่า Alcohol Dependence และจากการที่ผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ไม่หยุดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณเพียงแค่ 1-2 แก้ว แต่ยังคงดื่มติดต่อกันไปเรื่อยๆ ในกรณีเช่นนี้แอลกอฮอล์จะเข้าไปทำปฏิกิริยาบางอย่างต่อระบบและอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกาย กล่าวคือ หากมีการบริโภคแอลกอฮอล์เพียงเล็กน้อยแอลกอฮอล์จะช่วยกระตุ้นประสาทและร่างกาย แต่หากมีการบริโภคติดต่อกันไปเรื่อยๆ แอลกอฮอล์จะไม่สามารถกระตุ้นร่างกายได้อีกเพราะร่างกายเกิดความเคยชิน อีกทั้งยังทำให้ร่างกายของผู้ดื่มเกิดความต้องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงขึ้นโดยลำดับ และเมื่อแอลกอฮอล์ ซึ่งมีฤทธิ์

¹⁴ ขวัญตา เลิศวิจิตรภมร. อ้างแล้ว. หน้า 17.

¹⁵ ขวัญตา เลิศวิจิตรภมร. อ้างแล้ว. หน้า 18.

กดประสาทออกฤทธิ์รบกวนการทำงานของสมองส่วนกลาง และส่งผลกระทบต่อไปยังอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายด้วย จึงทำให้ผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ความผิดปกติของร่างกายเช่นนี้จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ทั้งกับตัวผู้ดื่มและสังคม ซึ่งผู้ดื่มเป็นหน่วยสมาชิกหนึ่งในสังคมนั่นเอง

2.2.1 ปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อผู้บริโภค

2.2.1.1 ปัญหาที่เกิดกับสุขภาพร่างกายของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เนื่องจากพิษของแอลกอฮอล์จะมีผลรบกวนการทำงานของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายโดยตรง โดยการออกฤทธิ์ทำลายนั้นจะเริ่มตั้งแต่อวัยวะแรกที่สัมผัสกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปตลอดตามเส้นทางที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไหลผ่านเข้าสู่ร่างกาย และเมื่อแอลกอฮอล์ผ่านลงสู่กระเพาะจะมีผลกับผนังชั้นนอกสุดที่เป็นชั้นที่จะปกป้องกระเพาะอาหารจนอาจทำให้เกิดแผลในกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กได้ ถ้าอาการนั้นเกิดขึ้นอย่างเฉียบพลันอาจทำให้เกิดอาการอักเสบของเยื่อชั้นในสุดของผนังหรือกระเพาะอาหารหรืออาจทะลุลำไส้เล็กได้ นอกจากนี้ แอลกอฮอล์ยังเป็นอุปสรรคต่อการดูดซึมอาหารบางชนิด เช่น วิตามินบี 1 กรดโฟลิก ไขมัน วิตามินบี 6 วิตามินบี 12 และกรดอะมิโนต่างๆ ด้วย รวมถึงแอลกอฮอล์ยังมีอิทธิพลต่อเซลล์ของตับทำให้เกิดการบวม ทำให้น้ำดีซึมผ่านไปทั่วตับ เป็นเหตุให้ตัวเหลือง รวมทั้ง ส่วนของปอด และผิวหนังเป็นสีเหลือง ดังนั้น ทุกครั้งที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เซลล์ของตับจะถูกทำลายส่งผลให้เกิดอาการของโรคตับแข็ง และมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคตับถึง 8 เท่า เมื่อเทียบกับคนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวนี้ จึงนำมาสู่ปัญหาสุขภาพของผู้ดื่มในระยะยาว เช่น การเกิดโรคหัวใจ ตับแข็ง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นต้น

2.2.1.2 ปัญหาที่เกิดกับสุขภาพจิตของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เมื่อแอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดอย่างหนึ่งที่มีฤทธิ์กดประสาท จึงทำให้ผู้ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ติดต่อกันจนถึงระดับหนึ่งเกิดการติดสุรา หรือที่เรียกว่า Alcohol Dependence อาการติดสุรานี้เป็นได้ทั้งบุคคลที่มีความเปราะบางทางจิตใจและบุคคลทั่วไปที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ แต่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน หรือแม้แต่การบริโภคในช่วงระยะเวลาอันสั้นก็ตาม ทั้งนี้ พิษของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตของผู้บริโภคนั้นมักจะเป็นลักษณะของความผิดปกติทางจิตที่มีอาการรุนแรง และรักษาให้หายขาดได้ยาก¹⁶ ซึ่งโรคจิตที่เกิดจากพิษของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่

¹⁶ ขวัญดา เลิศวิจิตรกมล. อ้างแล้ว. หน้า 30.

1) โรคน้ำพิษสุรา (Pathological Intoxication) เป็นโรคที่เกิดขึ้นกับบุคคลบางคนที่แพ้พิษสุรา โดยคนกลุ่มนี้เมื่อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปในปริมาณเพียงเล็กน้อย ซึ่งเป็นปริมาณที่คนทั่วไปดื่มแล้วไม่เมาจะมีอาการสติสัมปชัญญะสับสนไม่สามารถจดจำเวลา สถานที่ หรือบุคคลได้ มีอาการประสาทหลอน หูแว่ว แต่จะมีอาการเหล่านี้ไม่นานส่วนมากจะไม่เกินหนึ่งวัน และผู้ป่วยจะไม่สามารถจำเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

2) โรคตื่นเพ้อ (Delirium Tremens) เป็นอาการของโรคจิตที่เกิดจากพิษสุราที่พบบ่อยที่สุด ผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้ส่วนมากจะเป็นผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หนักและดื่มติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน โดยเมื่อเริ่มดื่มแล้วจะต้องดื่มจนหมดเท่าที่จะหามาได้เนื่องจากผู้ป่วยไม่สามารถควบคุมปริมาณการดื่มได้ ซึ่งลักษณะการดื่มเช่นนี้จะเรียกว่า “Loss of Control” และในผู้ป่วยบางรายไม่สามารถจำเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

3) โรคจิตหลอน (Acute Hallucinesis) ผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้จะมีอาการหูแว่วเห็นภาพหลอน หวาดกลัว แต่ลักษณะสำคัญของผู้ป่วยโรคนี้ที่แตกต่างจากผู้ป่วยโรคจิตอื่นๆ ที่เกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ ความทรงจำ การรับรู้ เซาว์ปัญญาของผู้ป่วยโรคจิตในกลุ่มนี้ยังคงเป็นปกติ

4) โรคระแวงเพราะพิษสุรา (Alcoholic paranoid) ผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้จะมีอาการระแวง เช่น ระแวงว่าคู่สมรสจะนอกใจ ไม่เชื่อสัตย์ เป็นต้น เนื่องจากโดยบุคลิกภาพดั้งเดิมของผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้จะมีลักษณะขี้ระแวง ขอบโทษผู้อื่น และปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ค่อยได้

5) โรคจิตเสื่อมเพราะพิษสุรา (Alcoholic Deterioration) ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จัดเป็นระยะเวลานานๆ กลับสมองส่วนหน้าจะเริ่มเหี่ยว มีอาการเสื่อมทางจิต และเซาว์ปัญญาความสามารถในการทำงานลดลง จิตใจจะอ่อนไหวต่อสถานการณ์ต่างๆ มากจนเกินพอดี ขาดความรับผิดชอบ และความละเอียดใจ จากความผิดปกติดังกล่าวอาจทำให้ผู้ป่วยขาดสติจนก่อให้เกิดปัญหารุนแรงต่างๆ ได้หลายประการ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความรุนแรงทางเพศ เป็นต้น

อาการผิดปกติทางจิตเหล่านี้เป็นปัญหาเพียงบางส่วนที่มีสาเหตุเกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจากการศึกษาขององค์การอนามัยโลกพบว่า 1 ใน 3 ของผู้ป่วยที่มีอาการผิดปกติทางจิตในแต่ละประเทศเป็นผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตอันมีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์¹⁷

2.2.2 ปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อสังคม

นอกจากพิษของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะทำให้ระบบอวัยวะต่างๆ ในร่างกายของผู้บริโภคผิดปกติ รวมไปถึงทำให้ภาวะทางอารมณ์ของผู้ดื่มเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นปัญหาทางสุขภาพจิตของผู้บริโภคด้วยแล้ว ผลแห่งความผิดปกติดังกล่าวยังส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป

¹⁷ ขวัญตา เลิศวิจิตรภมล. อ่างแล้ว. หน้า 31.

ในระดับที่อาจจะควบคุมความประพฤติของตนเองได้บ้าง หรืออาจจะไม่สามารถควบคุมความประพฤติของตนเองได้เลย ซึ่งการที่ผู้บริโภคไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้นั้นย่อมส่งผลกระทบต่อโดยตรงไปยังบุคคลที่ไม่ได้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่อยู่ในสังคมเดียวกับผู้บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กล่าวคือ พฤติกรรมของคนคนหนึ่งที่เป็นสมาชิกหน่วยหนึ่งในสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อไปยังสมาชิกอื่นๆ ในสังคมด้วย ทั้งนี้ ปัญหาของสังคมที่มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากสมาชิกในสังคมที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสุขภาพ ปัญหาอุบัติเหตุ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัวซึ่งรวมถึงการทะเลาะวิวาท และหย่าร้าง ปัญหาการฆ่าตัวตาย เป็นต้น

2.3 แนวคิดของรัฐในการควบคุมการจำหน่ายและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เมื่อมนุษย์รู้จักการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาเป็นเวลาช้านานจนกลายเป็นเรื่องที่อยู่คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมรับวัฒนธรรมของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเหตุผลของการยอมรับยอมรับขึ้นอยู่กับเหตุผลของแต่ละบุคคลโดยอาจจะเชื่อมโยงกับปัจจัยบางประการในเรื่องของค่านิยม ความเชื่อ หรือประเพณี ซึ่งพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยนั้นเชื่อมโยงกับปัจจัยดังกล่าวด้วยจึงทำให้การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ค่อยๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนไทย โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย อาจได้แก่ การดื่มเพื่อฉลองเทศกาลต่างๆ ดื่มเพื่อความ สุข ความสนุกสนาน หรือบางคนอาจดื่มเป็นกิจวัตรประจำวันอยู่แล้วและถือเป็นเรื่องจำเป็นเช่นเดียวกับการรับประทานอาหารที่จะต้องมีการอุ่นเครื่องเพื่อเรียกน้ำย่อย ในขณะที่คนไทยบางคนอาจมีความเชื่อในเรื่องการดื่มเพื่อใช้เป็นการรักษาโรค และเมื่อได้ดื่มจนเคยชินติดเป็นนิสัยแล้วจะไม่สามารถเลิกการดื่มได้ ในขณะที่บางคนอาจดื่มเพื่อเข้าสังคม เพื่อสร้างบรรยากาศของงาน ในขณะที่อีกหลายคนอาจดื่มเพื่อหนีปัญหานอกจากนี้ ยังมีผู้บริโภคอีกจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มักนิยมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยเหตุผลเพื่อต้องการสร้างความกล้าขจัดความอาย เนื่องจากแอลกอฮอล์มีฤทธิ์กดประสาท จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมทำให้ผู้ที่ได้บริโภคเข้าไปในปริมาณหนึ่งมักควบคุมพฤติกรรมของตนเองไม่ได้ บางครั้งอาจรู้สึว่าตนเองมีความกล้ามากขึ้น และบางครั้งความกล้าดังกล่าวมักเกินขอบเขตการควบคุมของสติทำให้ผู้ดื่มขาดสติยังคตินำมาซึ่งการกระทำที่ไม่ถูกต้องและอาจก่อเหตุร้ายได้ในที่สุด

อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีเหตุผลในการบริโภคเป็นอย่างไรก็ตาม แต่พิษภัยที่เกิดขึ้นจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นก็นำความสูญเสียมาสู่ตัวผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้ดื่มโดยตรง ต่อสังคม และต่อประเทศได้เช่นกัน โดยองค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้เครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์เป็น 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวการร้ายที่ทำลายสุขภาพนอกจากบุหรี่ อาหารขยะและการไม่ออกกำลังกาย และจากข้อมูลการรายงานขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization หรือ WHO) เมื่อปี พ.ศ. 2553 พบว่าประเทศไทยมีจำนวนประชากรที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 ของทวีปเอเชีย ซึ่งอันดับ 1 คือ ประเทศเกาหลี และอันดับ 2 คือ ประเทศญี่ปุ่น¹⁸ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นทราบว่าไม่ใช่แต่เพียงประเทศไทยเท่านั้นที่กำลังประสบกับปัญหาประชากรของประเทศกำลังจะกลายเป็นผู้ติดสุรา แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่นานาประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่เช่นเดียวกัน โดยที่ประชุมสมัชชาอนามัยโลกเมื่อปี พ.ศ. 2553 มีมติรับรองยุทธศาสตร์โลกเพื่อจัดการปัญหาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเป็นกรอบให้ประเทศสมาชิก 192 ประเทศดำเนินการเพื่อลดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากพบว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุให้ประชากรโลกเสียชีวิตปีละประมาณ 2.5 ล้านคน เฉลี่ยนาทีละ 4.8 คน เฉพาะในกลุ่มอายุ 15-29 ปี มีรายงานการเสียชีวิตปีละ 320,000 คน คำตอบดังกล่าวจึงเป็นคำตอบที่ชัดเจนแล้วว่าปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นปัญหาระดับโลก¹⁹

ในปี พ.ศ. 2555 องค์การอนามัยโลกได้จัดให้มีการประชุมนโยบายแอลกอฮอล์ระดับโลกเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่มีการก่อตั้งองค์การอนามัยโลกมาแล้วกว่า 60 ปี ซึ่งประเทศไทยได้รับคัดเลือกให้เป็นเจ้าภาพจัดประชุมนโยบายแอลกอฮอล์ระดับโลก (Global Alcohol Policy Declaration/GAPC) ระหว่างวันที่ 13 ถึง 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ที่ศูนย์การประชุมอิมแพค เมืองทองธานี กรุงเทพฯ และภายหลังจากการประชุมได้มีการร่วมประกาศเจตนารมณ์ เพื่อให้มีการดำเนินนโยบายตามยุทธศาสตร์โลกในการจัดการปัญหาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อลดอันตรายจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน 2 ระดับ ได้แก่ ระดับประเทศและระดับท้องถิ่น โดยการดำเนินการดังนี้

1) สนับสนุน สร้างความเข้มแข็ง และผสมผสานมาตรการที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ในยุทธศาสตร์โลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการที่มีประสิทธิผลของความคุ้มค่า และควรผนวกเข้าไปในกระบวนการวางแผนทางด้านสาธารณสุข และนโยบายการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ

¹⁸ มติชนออนไลน์. (2555). *เผยคนไทยดื่มแอลกอฮอล์เป็นอันดับ 3 ของเอเชีย รองจากญี่ปุ่น-เกาหลีใต้*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1328532921&grp_id=03&catid=03. [2555, กันยายน 29].

¹⁹ มติชนออนไลน์. (2555). *เผยคนไทยดื่มแอลกอฮอล์เป็นอันดับ 3 ของเอเชีย รองจากญี่ปุ่น-เกาหลีใต้*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1328532921&grp_id=03&catid=03. [2555, กันยายน 29].

2) สนับสนุนด้านทรัพยากรที่เพียงพอ และยั่งยืนผ่านช่องทางทางการเงิน รวมถึงการขึ้นภาษี หรือการเก็บเงินพิเศษสำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และแบ่งรายได้ที่จัดเก็บได้ ให้แก่แผนงานรณรงค์ เพื่อลดอันตรายที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3) ส่งเสริมให้องค์กรภาคประชาสังคมที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนภาครัฐ เพื่อก่อให้เกิดนโยบายการควบคุมแอลกอฮอล์ที่มีประสิทธิผล และ

4) พัฒนา และสร้างความเข้มแข็งของระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลทั้งสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความเข้มแข็งของนโยบาย

2.3.1 แนวคิดของรัฐในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เมื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ใช่สินค้าธรรมดาเหมือนสินค้าอื่นทั่วไป เนื่องจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณเกินสมควรภายในระยะเวลาที่ยาวนานจะส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพร่างกายของผู้บริโภค โดยสารพิษที่อยู่ในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำลายอวัยวะต่างๆ ในร่างกายของผู้บริโภคก่อให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้หลายโรค เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคตับแข็ง โรคเบาหวาน เป็นต้น นอกจากนี้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีฤทธิ์ทำให้ผู้บริโภคอยู่ในอาการมึนเมา ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท และทำให้เกิดอุบัติเหตุจราจร ฯลฯ เหตุการณ์ดังกล่าวย่อมนำมาซึ่งความสูญเสียของผู้บริโภคและบุคคลอื่น โดยรอบ และหากมองในแง่ของเศรษฐกิจแล้ว การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดการสูญเสียเงิน และงบประมาณเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังมีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติอีกด้วย กรณีดังกล่าวจึงทำให้รัฐมีการออกมาตรการบางประการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยในระยะแรกนั้นสามารถแบ่งแนวคิดนโยบายการควบคุมปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ 3 แนวคิด ดังนี้²⁰

แนวคิดแรก เน้นเป้าหมายการกำกับนโยบายสุรา เพื่อประโยชน์ของรัฐ

แนวคิดที่สอง เริ่มเน้นเป้าหมายการกำหนดนโยบายควบคุมอุปทาน และควบคุมผลกระทบอุบัติเหตุจราจร

แนวคิดที่สาม เน้นเป้าหมายการกำหนดนโยบายควบคุมปัญหาสุราเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม

2.3.1.1 แนวคิดการกำหนดนโยบายสุราเพื่อประโยชน์ของรัฐ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

²⁰ บัณฑิต ศรไพศาล และคณะ. (2548). *วิวัฒนาการนโยบายควบคุมปัญหาสุราของประเทศไทย*. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.). หน้า 3.

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยไม่มีการควบคุม หรือแทรกแซงการผลิต และการบริโภคสุรา โดยรัฐปล่อยให้มีการผลิตและบริโภคได้อย่างเสรี ต่อมารัฐจึงเริ่มมีบทบาทในการควบคุมการผลิตและการบริโภคมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากวิธีการที่รัฐมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตซึ่งสันนิษฐานไว้ว่าน่าจะมีการจัดเก็บตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี แต่ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจน จนกระทั่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นในรัชสมัยของพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. 2178) ปรากฏหลักฐานตามกฎหมายลักษณะพระธรรมนูญ ได้กำหนดว่าได้เก็บอากรจากสุราแต่อัตราเท่าไร และมีวิธีการจัดเก็บเป็นอย่างไรนั้นไม่ได้ระบุไว้²¹ ต่อมาหลักฐานปรากฏเกี่ยวกับการเก็บอากรสุราชัดเจนขึ้นจากข้อความที่ปรากฏในหนังสือ “ตำนานภาษีอากรบางอย่าง” ของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยทรงอธิบายถึงจดหมายเหตุของ มล.เดอลาลูแบร์ อัครทูตฝรั่งเศสสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ซึ่งมาเจริญสัมพันธไมตรีในปี พ.ศ. 2230 ที่มีการกล่าวถึงการเก็บส่วยสาอากรต่างๆ ในสมัยพระนารายณ์มหาราช ทั้งนี้ เหตุผลของการเก็บอากรสุรานั้นอาจมองได้เป็น 2 นัย คือ นัยหนึ่งเพื่อเหนี่ยวรั้งไม่ให้มีการผลิตและบริโภคสุรามากเกินไป โดยเชื่อว่าราคาสุราที่สูงขึ้นจะทำให้มีคนบริโภคน้อยลง ส่วนอีกนัยหนึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่แผ่นดิน²² ซึ่งเหตุผลทั้งสองนัยนี้แม้ว่าจะมองว่าเป็นคนละด้านกันแต่ก็มีหลายครั้งที่รัฐอ้างเอาเหตุผลทั้งสองมาใช้คู่กันเพื่อเก็บอากรสุรา ดังจะเห็นได้จากลักษณะการเก็บอากรในสมัยพระนารายณ์มหาราช และอาจจะภายหลังจากนั้นด้วยที่มุ่งหวังในการหารายได้เข้าท้องพระคลัง กล่าวคือ นอกจากรัฐจะเก็บอากรสุราตามจำนวนเตาที่ต้มกลั่นสุราแล้ว ทุกปีรัฐยังมีการเก็บอากรสุราเรียงตัวคน (ชายฉกรรจ์) คนละบาท 1 บาท ทุกครอบครัว (สำหรับเมืองที่ไม่มีเตาต้มกลั่นสุรา) ไม่ว่าครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นจะต้มสุราหรือไม่

ต่อมาการเก็บอากรโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น ในสมัยอยุธยาตอนปลายจึงเกิดระบบเจ้าภาษีนายอากรขึ้น โดยให้เอกชนประมุขสิทธิในการผูกขาดการเก็บภาษีอากรสุราเป็นรายปีตามอัตราที่กำหนดไว้ และต่อมาเกิดการผูกขาดอากรสุราขึ้นโดยเริ่มในสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชดังความที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงว่ามีการออกกฎหมายเรื่องน้ำสุรา จ.ศ. 1148 (พ.ศ. 2329) ห้ามราษฎรต้มกลั่นสุราโดยมิได้รับอนุญาต ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อให้การจัดเก็บรายได้ให้รัฐเป็นไปอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย และเพื่อเป็นการปราบปรามสุราเถื่อน จึงให้เอกชนประมุขสิทธิในการผูกขาดการผลิต จำหน่ายและการเก็บอากรสุรา และการปราบปรามสุราเถื่อนแทนรัฐ ทั้งนี้ ผลประโยชน์หลักจากการเป็นนายอากรนั้นมิได้อยู่ที่การเก็บภาษีจากราษฎรที่ผลิตและจำหน่ายสุราในท้องที่ที่ตนได้ขึ้นประมุขเท่านั้น หากแต่นายอากรยังมีรายได้จากการต้มกลั่นและจำหน่ายสุราเองโดยนายอากรจะได้รับสิทธิขาดแต่เพียงผู้เดียว นอกจากนี้ นายอากรยังมีสิทธิ

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

²² พระไพศาล วิสาโล. อ่างแล้ว. หน้า 27-28.

แต่งตั้งคนของตนออกตรวจตรา และจับกุมผู้ผลิตและจำหน่ายสุราเถื่อน (ผู้ที่ไม่ได้จ่ายภาษีให้แก่ นายอากร) รวมทั้งสามารถขอกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ช่วยตรวจค้นจับกุมได้ด้วย

การที่รัฐเปลี่ยนวิธีการจัดเก็บภาษีโดยให้นายอากรสุราธิบดีสิทธิผูกขาดไปเรียกเก็บ อากรจากประชาชนนั้น เนื่องจากรัฐได้เล็งเห็นแล้วว่าจะเป็นประโยชน์ในการจัดเก็บรายได้ให้แก่รัฐ อย่างเป็นกอบเป็นกำและมีจำนวนที่แน่นอนนั่นเอง เนื่องจากเอกชนที่ต้องการเป็นนายอากรจะต้อง แย่งกันเสนอผลตอบแทนสูงสุดให้แก่รัฐเพื่อจะได้สิทธิผูกขาด รวมทั้งเอกชนเหล่านี้ยังต้องแบกรับ ความเสี่ยงแทนรัฐด้วยเพราะหากเก็บอากรสุราได้น้อยกว่าจำนวนเงินที่ตนเองได้ประมูลไว้ นายอากรจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียว นอกจากประโยชน์ดังกล่าวแล้วรัฐยังได้ประโยชน์ อีกประการหนึ่งในเรื่องที่น่าายอากรต้องปราบปรามสุราเถื่อนแทนรัฐเนื่องจากผลประโยชน์ของ นายอากรย่อมขึ้นอยู่กับ การเก็บภาษีให้ได้มากที่สุดทำให้นายอากรต้องปราบปรามการลักลอบ ต้มกลั่นสุราอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ปัญหาการลักลอบผลิตและจำหน่ายสุราเถื่อนยังคงมีมากขึ้น ดังนั้น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชในปี พ.ศ. 2329 พระองค์จึงทรง ออกพระราชกำหนดโทษปรับใหม่ผู้ลักลอบผลิตสุราเถื่อนเพิ่มขึ้น 3 เท่า เป็นเงิน 9 ชั่ง (720 บาท) ส่วนผู้จำหน่ายถูกปรับครึ่งหนึ่งของผู้ลักลอบผลิต

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการตั้งนายอากรสุราในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาโลกมหาราช จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อการจัดเก็บรายได้เข้าท้องพระคลังสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในกิจการ แผ่นดินก็ตาม แต่ถือได้ว่าระบบนายอากรเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถใช้ควบคุมการบริโภคสุรา ของประชาชนได้ด้วยเพราะการที่นายอากรสุราต้องทำหน้าที่ในการปราบปรามสุราเถื่อนด้วย ย่อมส่งผลให้มีการควบคุมการผลิตสุรามิให้มีการผลิตสุราออกมาจำหน่ายให้แก่ประชาชนมาก จนเกินไปอันจะทำให้เกิดการแข่งขันด้านราคาทำให้ราคาถูกลงจนประชาชนสามารถซื้อหา มาบริโภคได้ง่าย นอกจากนี้ การมีนายอากรสุรายังสามารถควบคุมจำกัดเขตการผลิต และจำหน่าย สุราได้ด้วย

2.3.1.2 แนวคิดของการกำหนดนโยบายควบคุมปัญหาสุราเบื้องต้น (พ.ศ. 2504-2543)²³

ในช่วงนี้รัฐเริ่มมีนโยบายเพื่อควบคุมปัญหาสุราโดยได้ออกมาตรการเพื่อควบคุม ปัญหาเกี่ยวกับสุราไว้หลายมาตรการ แต่มาตรการต่างๆ เหล่านี้ยังไม่มีความเป็นเอกภาพ เนื่องด้วย บทบัญญัติที่ออกมาใช้บังคับนั้นกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับเช่น

1) มาตรการควบคุมการซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

รัฐมีการใช้นโยบายจำกัดการเข้าถึงและหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก โดย การจำกัดเวลาขายตามกฎหมายกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2504 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา

²³ บัณฑิต ศรีไพศาล และคณะ. อ้างแล้ว. หน้า 8.

พ.ศ. 2493 กำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตจำหน่ายปลีกสุรา (จำหน่ายครั้งละต่ำกว่า 10 ลิตร) ที่มีใช้การจำหน่ายเพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายสามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะเวลา 11.00-14.00 น. และ 17.00-02.00 น. ของวันถัดไป และต่อมาได้มีการจำกัดเวลาเพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตจำหน่ายปลีกสุราทั้งที่จำหน่ายเพื่อดื่ม ณ สถานที่ขาย (ใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 5 และ 6) และไม่ใช่จำหน่ายเพื่อดื่ม ณ สถานที่ขาย (ใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และ 4) ให้จำหน่ายได้เฉพาะเวลา 11.00-14.00 น. และ 17.00-24.00 น. ซึ่งเป็นไปตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 253 พ.ศ. 2515

2) มาตรการจำกัดบริบทการดื่ม

รัฐได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 โดยกฎหมายฉบับนี้มีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ดังนี้

(1) มาตรา 16(2) ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการยินยอม หรือปล่อยให้พลละเลยให้ผู้มีอาการมีเงินเมจจนประพตควุ่นวายหรือครองสติไม่ได้เข้าไป หรืออยู่ในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ

(2) มาตรา 16(3) ห้ามมิให้จำหน่ายสุราให้แก่ผู้มีอาการมีเงินเมจจนประพตควุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ และ

(3) มาตรา 16/1 ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการยินยอม หรือปล่อยให้พลละเลยให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งมีได้ทำงานในสถานบริการนั้นเข้าไปในสถานบริการระหว่างทำการ

3) มาตรการลดอุบัติเหตุ

(1) ในปี พ.ศ. 2522 รัฐได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งมีบทบัญญัติในมาตรา 43(2) กำหนดห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถในขณะที่มีเมจจนประพตควุ่นวายหรือของอย่างอื่น และได้กำหนดให้เจ้าพนักงานจราจร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่หยุดรถ และสามารถสั่งให้มีการทดสอบว่าผู้ขับขี่หย่อนความสามารถในการขับหรือเมจจนประพตควุ่นวายหรือของอย่างอื่นหรือไม่นอกจากนี้ยังได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 โดยมาตรา 102(3) กำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตปฏิบัติหน้าที่ประจำรถต้องไม่เสพ หรือเมจจนประพตควุ่นวายหรือของอย่างอื่น

(2) ในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 16 พ.ศ. 2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจร พ.ศ. 2522 กำหนดห้ามผู้ขับขี่ขับรถขณะเมจจนประพตควุ่นวายหรือของอย่างอื่น และมีระดับปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ให้ถือว่าเมจจนประพตควุ่นวายหรือของอย่างอื่นเป็นการสนับสนุนมาตรการลดอุบัติเหตุจราจรจากการเมจจนประพตควุ่นวายหรือของอย่างอื่น

4) มาตรการรณรงค์

เนื่องจากเครื่องคัมแอลกอฮอล์เป็นต้นเหตุของปัญหาหลากหลายประการ ภาครัฐจึงมีมาตรการรณรงค์ให้มีการแสดงข้อความคำเตือนบนบรรจุภัณฑ์ของเครื่องคัมแอลกอฮอล์²⁴ โดยการติดฉลากคำเตือนเป็นภาษาไทยที่มองเห็นได้ง่ายใช้ตัวอักษรที่ขนาดความสูงไม่น้อยกว่า 2 มิลลิเมตร สีของข้อความตัดกับสีพื้นของฉลากโดยต้องแสดงข้อความ “คำเตือน: การคัมสุราทำให้ความสามารถในการจับจียานพาหนะลดลง” ด้วย

2.3.1.3 แนวคิดของการกำหนดนโยบายควบคุมปัญหาสุราเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม นับแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา

เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ. 2544 มีปัจจัยหลายประการที่สนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถประกาศกฎหมายได้หลายฉบับ โดยปัจจัยสนับสนุนบางประการเกิดจากการที่ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ความสำคัญกับภาคประชาชน ทำให้การเมืองภายในประเทศมีเสถียรภาพ รัฐบาลมีความมั่นคงส่งผลให้การพิจารณาออกกฎหมายหรือนโยบายรวมทั้งมาตรการต่างๆ สามารถทำได้เป็นจำนวนมากและมีความรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม นอกจากปัจจัยสนับสนุนดังกล่าวแล้วยังมีปัจจัยในด้านอื่นอีก กล่าวคือ ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2544 รัฐบาลมีการจัดตั้งหน่วยงานที่สำคัญ คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจโดยจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี โดย สสส. จะมีรายได้จากภาษีสรรพสามิตยาสูบและสุรา ในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี และมีหน้าที่ประสานความร่วมมือกับกลุ่มบุคคล องค์กร และชุมชนทั่วไป (ภาคีส่งเสริมสุขภาพ) เพื่อทำให้คนไทยมีสุขภาพดีครบสี่ด้านทั้ง กาย จิต ปัญญา และสังคม ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยน่าอยู่ นอกจากนี้ สสส. เป็นองค์กรด้านสุขภาพรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับมติของสมัชชาสุขภาพโลก ด้านการสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (World Health Assembly Resolution 12.8: Health Promotion and Health Life-Style)²⁵

ในปี พ.ศ. 2546 สสส. ได้สนับสนุนทุนสำหรับการก่อตั้งและการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ (คบอช.) เพื่อเป็นหน่วยงานสำหรับพัฒนาและบังคับใช้นโยบายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และในปี

²⁴ ข้อ 5 แห่งประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 177) พ.ศ. 2540 เรื่อง การแสดงฉลากของสุรา ลงวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2540.

²⁵ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2544). *รู้จัก สสส.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaihealth.or.th/about/get-to-know>. [2555, กรกฎาคม 27].

เดียวกันนี้ สสส.ยังได้สนับสนุนทุนสำหรับการก่อตั้งและการดำเนินงานของสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) เพื่อดำเนินการรณรงค์การลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถัดมาในปี พ.ศ. 2547 สสส. ได้สนับสนุนทุนสำหรับการก่อตั้ง และการดำเนินงานของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) เพื่อสร้างและเผยแพร่ความรู้สนับสนุนนโยบายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้น เมื่อประเทศไทยมีการจัดตั้งหน่วยงาน สสส. ขึ้นมา จึงส่งผลให้เกิดกระแสการตื่นตัวในการดูแลสุขภาพ และนำไปสู่การปฏิรูประบบสุขภาพของประเทศไทย ทำให้ในช่วงระยะเวลานี้มีการออกกฎหมาย นโยบาย และมาตรการต่างๆ หลายมาตรการที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังมีรายละเอียดของมาตรการต่างๆ ดังนี้

1) มาตรการควบคุมการโฆษณา

คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 เห็นชอบและมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามเรื่องที่รองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน²⁶ ซึ่งมีการนำเสนอให้จัดระเบียบโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์ ดังนี้

(1) มอบให้กรมประชาสัมพันธ์ออกประกาศฉบับใหม่ที่กำหนดห้ามการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด (ยกเว้นเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ไม่เกินร้อยละ 0.5 ของน้ำหนัก) ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีวิทยุโทรทัศน์ ระหว่างเวลา 05.00-22.00 น. โดยมีรายละเอียดการห้ามโฆษณา ดังนี้

(1.1) ห้ามเผยแพร่สปอตโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือ สปอตโฆษณาของบริษัทผู้ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2546 เป็นต้นไป

(1.2) ห้ามการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ รวมถึง การแสดงเครื่องหมายการค้า ชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อบริษัทผู้ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนการกล่าวถึงผู้สนับสนุนรายการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เป็นต้นไป

(1.3) ห้ามการแพร่ภาพโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรายการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาภายในประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 ยกเว้นการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาอาชีพภายในประเทศ

(2) มอบให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาดำเนินการปรับปรุงหลักเกณฑ์การพิจารณาค่าขอโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ใหม่ให้เหมาะสมรวมทั้งให้แสดง

²⁶ เรื่อง การกำหนดมาตรการและแผนงาน/โครงการเพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทย.

คำเตือนในสื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อบังคับใช้กับการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิดในช่วงเวลาที่อนุญาตให้โฆษณาได้ (ช่วงเวลา 22.00-05.00 น.)

(3) การโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางป้ายกลางแจ้งต้องมีคำเตือน ทั้งนี้ ขนาดของคำเตือนให้เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนด และสถานที่ตั้งป้ายโฆษณาต้องไม่อยู่ในรัศมี 500 เมตร จากบริเวณที่สถานศึกษาทุกระดับตั้งอยู่

(4) ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถาบันการศึกษา และการแข่งขันกีฬาระดับชาติ ทั้งนี้ ให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สนับสนุนเงินทุนให้ไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับ

2) มาตรการควบคุมการเข้าถึงและการหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่ไม่เหมือนสินค้าอื่นทั่วไปเพราะมีผลต่อสุขภาพของผู้บริโภค รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ไม่ได้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งอยู่ในสังคมเดียวกับผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย นอกจากนี้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นสินค้าที่อยู่ในความนิยมของวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่คะนอง ชอบทดลอง และเรียนรู้ ทำให้ภาครัฐมีนโยบายจำกัดอายุของผู้ซื้อและผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนสามารถซื้อหามารับประทานได้ง่าย และเป็นการป้องกันมิให้เกิดนักดื่มหน้าใหม่ก่อนวัยอันควร โดยบทบัญญัติที่รัฐออกมาควบคุมนั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ดังนี้

(1) ควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี²⁷ ผู้ที่ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) ควบคุมมิให้เด็กซื้อหรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือเข้าไปในสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์²⁸

²⁷ มาตรา 26 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(10) จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์.

²⁸ มาตรา 45 ห้ามมิให้เด็กซื้อหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หากฝ่าฝืนให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและมีหนังสือเรียกผู้ปกครองมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือว่ากล่าวตักเตือน ให้ทำทัณฑ์บน หรือมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการและระยะเวลาในการจัดให้เด็กทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ และอาจวางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามมาตรา 44 วรรคสอง หรือวางข้อกำหนดอื่นใดเพื่อแก้ไข หรือป้องกัน มิให้เด็กกระทำความผิดซ้ำอีกก็ได้

หากปรากฏว่าผู้ปกครองของเด็กฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา 39 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

3) มาตรการรณรงค์

ภาครัฐได้ออกมาตรการเพื่อรณรงค์เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนี้

(1) การออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 275) พ.ศ. 2546 ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 6(10) แห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ซึ่งกำหนดให้มีข้อความคำเตือนเป็นภาษาไทยเกี่ยวกับสุราไว้ดังนี้ “ห้ามจำหน่ายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี” “การดื่มสุราทำให้ความสามารถในการขับซึ่ยานพาหนะลดลง” และ “เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ควรดื่ม” ซึ่งข้อความดังกล่าวให้ใช้ตัวอักษรเส้นทึบ ขนาดความสูงไม่น้อยกว่า 5 มิลลิเมตร อยู่ในกรอบที่แยกส่วนจากข้อความอื่น สีของกรอบและข้อความตัดกับสีพื้นของฉลากจนสามารถอ่านได้ชัดเจน

(2) เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2548 กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขกำหนดหลักเกณฑ์การโฆษณาที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ว่าด้วยเรื่องคำเตือนในการโฆษณา (ฉบับที่ 2) มี 6 ข้อความ ดังนี้

- (2.1) การดื่มสุราทำให้ความสามารถในการขับซึ่ยานพาหนะลดลง
- (2.2) การดื่มสุราเป็นอันตรายต่อสุขภาพและบั่นทอนสติสัมปชัญญะ
- (2.3) การดื่มสุราทำให้ดื่บแข็งและเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ
- (2.4) เมมาแล้วขับอาจพิการและตายได้
- (2.5) ดื่บสุราอาจทำให้ขาดสติและเสียชีวิต
- (2.6) ดื่บสุราผิดศีลข้อ 5

ทั้งนี้ ผู้ประกอบการจะต้องแสดงคำเตือนตามลำดับให้ครบทุกคำเตือนทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงชิ้นงานโฆษณา

(3) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 เห็นชอบมาตรการรณรงค์และควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และให้กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการตามมาตรการกำหนดให้วันอาทิตย์เป็นวันครอบครัวแข็งแรง (Healthy Family Day) ของสังคมไทย โดยให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องหามาตรการควบคุมและรณรงค์ให้มีการงดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ รวมทั้งอบายมุขสิ่งเสพติดอื่นๆ ที่ทำลายสุขภาพคนไทย ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนแต่ละครอบครัว มีกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความอบอุ่นในครอบครัวทุกวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ

(4) ให้เครือข่ายองค์กรงดเหล้าซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนโดยกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพดำเนินการรณรงค์โครงการสำคัญๆ ที่สร้างกระแสการ

การว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน และจัดให้เด็กทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง.

ลด ละ เลิกการดื่มสุราในสังคมไทย ได้แก่ โครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา กฐินปลอดเหล้า ปีใหม่ไร้แอลกอฮอล์ ประเพณีสงกรานต์ปลอดเหล้า วมันส์รัฐทันแอลกอฮอล์ และรับน้องปลอดเหล้า เป็นต้น

2.3.2 แนวคิดของรัฐในการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เหตุที่รัฐจำเป็นต้องมีการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เนื่องจากสื่อโฆษณาถือเป็นสื่อทางตรงที่เข้าถึงประชาชนได้ง่าย และมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าของประชาชน ประกอบกับสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีใช้สินค้าธรรมดาเหมือนเช่นสินค้าทั่วไป เมื่อผู้บริโภคได้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปแล้วจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของผู้ดื่มและในผู้ดื่มบางรายที่ดื่มจนไม่สามารถควบคุมสติสัมปชัญญะได้อาจกระทำการบางอย่างโดยขาดสติ และก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อตัวผู้ดื่ม และบุคคลอื่นที่อยู่รอบตัวผู้ดื่มได้ นอกจากนี้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นต้นเหตุของปัญหาและความสูญเสียอีกหลายประการ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรม ปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุจราจร ฯลฯ ซึ่งปัญหาที่เกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เหล่านี้ นอกจากจะเป็นปัญหาของผู้ดื่มสังคมรอบตัวผู้ดื่มยังเป็นภาระของประเทศที่ต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดูแลรักษาและเยียวยาผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกด้วย

นอกจากนี้ เนื่องจากสภาพของการประกอบธุรกิจในปัจจุบันซึ่งมีลักษณะเป็นตลาดเสรีซึ่งผู้ประกอบการสามารถแข่งขันกันได้อย่างเสรี ดังนั้น หากรัฐปล่อยให้ผู้ประกอบการโฆษณาสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างเสรีโดยไม่มีมาตรการควบคุมย่อมทำให้อัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มสูงขึ้นและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง จึงทำให้เกิดแนวคิดในการที่รัฐควรมีบทบาทเข้ามาแทรกแซงเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ที่จะใช้ในการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมาตรการสำคัญที่รัฐจะนำมาใช้ในการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีดังนี้ คือ²⁹

2.3.2.1 มาตรการที่มีลักษณะป้องกัน (Pre-censor)

ในมาตรการนี้รัฐจะกำหนดกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขในการโฆษณา และมีการตรวจสอบสื่อโฆษณาก่อนนำออกเผยแพร่สู่สาธารณชน ซึ่งในประเทศไทยก็มีมาตรการควบคุมการโฆษณาในลักษณะดังกล่าวนี้เช่นเดียวกัน³⁰ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาซึ่งเป็นหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ในการติดตามกำกับและดูแลการโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบ โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยารับผิดชอบ

²⁹ นันทสิทธิ์ บุญทนนท์. (2544). *การโฆษณาเปรียบเทียบ: ศึกษาวิเคราะห์ตามกฎหมายไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 58-59.

³⁰ ตมาคม โฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย. (2545). *ครบเครื่องเรื่องกฎหมายโฆษณา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน). หน้า 10-11.

กฎหมายที่เกี่ยวกับการโฆษณาผลิตภัณฑ์รวมทั้งสิ้น 8 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2531 พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. พ.ศ. 2535 และพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2535 โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้จัดแบ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ คือ

กลุ่มที่ 1 ผลิตภัณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องยื่นขออนุญาตก่อนทำการโฆษณา ได้แก่ ยา อาหาร และเครื่องมือแพทย์

กลุ่มที่ 2 ผลิตภัณฑ์ที่กฎหมายมิได้กำหนดให้ต้องยื่นขออนุญาต แต่จะต้องโฆษณาอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และวัตถุอันตราย

กลุ่มที่ 3 ผลิตภัณฑ์ที่กฎหมายห้ามทำการโฆษณาเพื่อการค้าต่อประชาชนทั่วไป เว้นแต่เป็นการโฆษณาซึ่งกระทำโดยตรงต่อผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม หรือวิชาชีพเภสัชกรรม หรือผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ชั้นหนึ่ง ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาเสพติดให้โทษ และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

ทั้งนี้ จากคำนิยามของคำว่าอาหารใน มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522³¹ จึงทำให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นอาหารตามความหมายของพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ดังนั้น ในการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนดไว้ในขณะนั้นด้วย กล่าวคือ การโฆษณาคุณภาพ ประโยชน์ คุณภาพ หรือสรรพคุณของอาหารทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ทางฉายภาพ ฉายภาพยนตร์ หรือทางหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์อื่น หรือด้วยวิธีอื่นใด เพื่อประโยชน์ในทางการค้าต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทั่วไป ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาคำขอโฆษณาอาหารที่เกี่ยวกับอาหารทุกชนิด และหลักเกณฑ์เฉพาะซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาคำขอโฆษณาอาหารที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เฉพาะอย่างซึ่งผู้ขอโฆษณาจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทั่วไป และหลักเกณฑ์เฉพาะนี้ด้วยทำให้ผู้ที่ประสงค์จะทำการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ ไวน์ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้³²

³¹ มาตรา 4 “อาหาร” หมายความว่า ของกินหรือเครื่องสำอางชีวิต ได้แก่

(1) วัตถุทุกชนิดที่คนกิน ดื่ม อม หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ หรือในรูปลักษณะใด ๆ แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น แล้วแต่กรณี

³² สหประชากรมติการกิจแห่งประเทศไทย. หน้า 21-22.

- 1) ห้ามแสดงภาพการดื่มหรือเสียดื่ม หรือชักชวนให้มีการดื่มในทุกๆ โอกาส โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น
- 2) ห้ามแสดงภาพสตรีที่แต่งกายไม่สุภาพ หรือแสดงอิริยาบถที่ขัดต่อวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
- 3) ห้ามโฆษณาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจว่า การดื่มสุราจะทำให้ประสบความสำเร็จทั้งทางสังคมและทางเพศ หรือทำให้สมรรถนะทางร่างกายดีขึ้น
- 4) ให้แสดงข้อความคำเตือน “การดื่มสุราทำให้ความสามารถในการจับขี้นาพาหนะลดลง” โดยให้ใช้ตัวอักษรเส้นทึบและอ่านได้ชัดเจน และมีสีของข้อความตัดกับสีพื้น

อย่างไรก็ดี มาตรการที่มีลักษณะป้องกันดังกล่าวได้รับการต่อต้านเป็นอย่างมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาความขัดแย้งทางความคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการโฆษณา ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจโฆษณากับหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบควบคุมดูแลการโฆษณา ทำให้เมื่อมีการเผยแพร่ผลงานโฆษณาสินค้าบางประเภทออกไปแล้วไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หรือ ความประสงค์ในการทำโฆษณาของเจ้าของสินค้า หรือผู้ประกอบการโฆษณา การขัดแย้งทางความคิดดังกล่าวยังเป็นสาเหตุทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาดำเนินการเพื่อให้ผลงานสามารถเผยแพร่สู่สาธารณชนได้และถือเป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจและยังเป็นการเพิ่มภาระต้นทุนให้กับสินค้าหรือบริการนั้นๆ ด้วย แต่ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงตัวผลิตภัณฑ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นสินค้าที่มีลักษณะแตกต่างจากสินค้าโดยทั่วไป เนื่องจากตัวของสินค้าเองมีคุณลักษณะที่ทำให้ผู้บริโภคเมื่อได้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปในร่างกายแล้ว อาจมีพฤติกรรมบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีได้ รวมทั้ง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นอาหารที่เป็นอันตรายทางตรงต่อสุขภาพร่างกายของผู้ดื่ม และยังเป็นอันตรายทางอ้อมต่อสังคมด้วย จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ในการโฆษณา เพื่อเผยแพร่สินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำเป็นต้องมีการควบคุม มิให้สื่อไปในทางที่เป็นการเชิญชวนให้บุคคลที่พบเห็นสื่อโฆษณาดังกล่าวเกิดความรู้สึกต้องการบริโภคสินค้าหรือเข้าไปได้ว่าการบริโภคสินค้านี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจหรือต้องการทำตาม สื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น

2.3.2.2 มาตรการที่เกี่ยวกับสินค้า

มาตรการดังกล่าวถือเป็นมาตรการที่กำกับดูแลในเรื่องเกี่ยวกับธุรกิจ โดยรัฐกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องกระทำการบางอย่างภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคมิให้ได้รับความเสียหาย หรืออันตราย และอาจมีการจำกัดในเรื่องการแข่งขันทางการค้าด้วยดังมีรายละเอียด ดังนี้

1) การกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตอาหารต้องจัดแสดงข้อมูลบางประเภทที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค เช่น วัน เดือน ปี ที่ผลิตหรือหมดอายุ ข้อมูลปริมาณการบริโภค เพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้บริโภค รายการแสดงส่วนประกอบ หรือรายการแสดงวัตถุดิบ บางชนิดที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้ที่แพ้ หรือไม่สามารถบริโภควัตถุดิบชนิดนั้นๆ ได้ เช่น อาจมีกลุ่มผู้บริโภคบางรายที่ไม่สามารถรับประทานถั่วลิสงได้ เพราะจะทำให้เกิดอาการแพ้จนถึงขั้นเสียชีวิตได้ ในกรณีนี้ผู้ผลิตก็ต้องจัดแสดงข้อมูลทางโภชนาการให้ผู้บริโภคทราบด้วยว่าอาหารดังกล่าวมีส่วนผสมของถั่วลิสง เพื่อให้ผู้บริโภคระมัดระวังและไม่บริโภคอาหารชนิดนั้น หรือการแสดงข้อมูลแรงแอลกอฮอล์ เป็นต้น

2) การกำหนดขอบเขตและสถานที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เช่น การห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปั้มน้ำมัน หรือโรงเรียน เป็นต้น

3) การกำหนดเพศและอายุของผู้บริโภค เช่น เด็ก และสตรี มีครรภ์ไม่ควรดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

4) การกำหนดปริมาณการบริโภค เช่น ในด้านข้างบรรจุภัณฑ์ของเครื่องดื่มบำรุงกำลังจะมีข้อความห้ามมิให้ดื่มเกินวันละ 2 ขวด เป็นต้น

การกำหนดมาตรการที่เกี่ยวกับการโฆษณาสินค้าดังกล่าวนี้ จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคและคุ้มครองให้บุคคลที่ยังไม่มีวิจารณญาณเพียงพอได้มีโอกาสพิจารณาตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าจากคำเตือนหรือข้อมูลที่ผู้ประกอบการได้แสดงหรือโฆษณาไว้นั่นเอง ซึ่งมาตรการดังกล่าวถือเป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้กับการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย เพื่อป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนที่ได้พบเห็นสื่อโฆษณาแล้วเกิดความเข้าใจผิดใจต้องการลองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามถ้อยคำเชิญชวนที่ปรากฏอยู่ในสื่อโฆษณา

2.3.2.3 มาตรการที่มีลักษณะเป็นการแก้ไขปัญหา (Post-censor)

มาตรการดังกล่าวถือเป็นมาตรการติดตามและตรวจสอบผลงานโฆษณา(Monitoring) กล่าวคือ มีการออกกฎหมายให้อำนาจรัฐเข้ามตรวจสอบงานโฆษณาที่น่าออกเผยแพร่สู่สาธารณชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบเพื่อให้งานโฆษณาที่น่าออกเผยแพร่สู่สาธารณชนดังกล่าวปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และยังเป็นมาตรการช่วยแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นจากการโฆษณา โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้โฆษณาหรือการแก้ไขข้อบกพร่องในงานโฆษณา เช่น การกำหนดมาตรการเหล่านี้ไว้ใน มาตรา 27³³ และมาตรา 28³⁴ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

³³ มาตรา 27 ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าการโฆษณาใดฝ่าฝืนมาตรา 22 มาตรา 23 มาตรา 24(1) หรือมาตรา 25 ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

นอกจากแนวคิดของรัฐในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น รัฐมีวิธีการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอีกหลายวิธี โดยวิธีการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของรัฐจะมุ่งเน้นการควบคุมไปทางด้านใดนั้นย่อมแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย ในลำดับถัดไปผู้เขียนจะได้อธิบายถึงวิวัฒนาการของการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในกรณีการควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้โฆษณา หรือแม้แต่ผู้บริโภค

2.4 วิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย

สังคมไทยยอมรับวัฒนธรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาเป็นเวลานาน โดยไม่ถือว่าสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่มีความแตกต่างจากสินค้าประเภทอื่นที่จะต้องมีการควบคุมเป็นพิเศษ ดังนั้น ในอดีตที่ผ่านมารัฐจึงไม่มีการออกมาตรการ หรือกฎหมาย เพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเด็นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่าที่ควร โดยรัฐเพียงแต่มุ่งเน้นไปในการควบคุมการผลิต หรือการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงกับการจัดเก็บภาษีสุราซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐ ทั้งนี้ วิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยนั้น สามารถแบ่งได้เป็นบทบัญญัติของกฎหมายในอดีต และบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ดังนี้

- 1) ให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการ โฆษณา
- 2) ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการ โฆษณา
- 3) ห้ามการ โฆษณาหรือห้ามใช้วิธีการนั้นในการ โฆษณา
- 4) ให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้บริโภคที่อาจเกิดขึ้นแล้วตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่

คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณากำหนด

ในการออกคำสั่งตาม (4) ให้คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภคประกอบกับความสุจริตใจในการกระทำของผู้กระทำการ โฆษณา.

³⁴ มาตรา 28 ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณามีเหตุอันควรสงสัยว่า ข้อความใดที่ใช้ในการ โฆษณาเป็นเท็จหรือเกินความจริงตามมาตรา 22 วรรคสอง (1) ให้คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณามีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำการ โฆษณาพิสูจน์เพื่อแสดงความจริงได้

ในกรณีที่ผู้กระทำการ โฆษณาอ้างรายงานทางวิชาการ ผลการวิจัย สถิติ การรับรองของสถาบันหรือบุคคลอื่นใด หรือยื่นข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่งในการ โฆษณา ถ้าผู้กระทำการ โฆษณาไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ข้อความที่ใช้ในการ โฆษณาเป็นความจริงตามที่กล่าวอ้างให้คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณามีอำนาจออกคำสั่งตามมาตรา 27 ได้ และให้ถือว่าผู้กระทำการ โฆษณาหรือควร ด้รู้ว่าข้อความนั้นเป็นความเท็จ.

2.4.1 บทบัญญัติของกฎหมายที่ควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ในอดีต

ในอดีตประเทศไทยมีการควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์โดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายมาตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณ โดยสามารถแบ่งตามยุคสมัยต่างๆ ได้ ดังนี้³⁵

2.4.1.1 ยุคกฎหมายมังรายศาสตร์

เนื่องจากในยุคแรกนั้นยังไม่มีหลักฐานอ้างอิงชัดเจนว่าประเทศไทยมีการควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์อย่างไร แต่เริ่มปรากฏหลักฐานอ้างอิงจากมังรายศาสตร์³⁶ โดยมังรายศาสตร์นี้เป็นกฎหมายของพระเจ้ามังราย กษัตริย์ผู้ปกครองล้านนาที่ได้จัดสร้างขึ้นเมื่อทรงสร้างเมืองเชียงใหม่เมื่อปี พ.ศ. 1835 มังรายศาสตร์จัดอยู่ในยุคเดียวกับกฎหมายในสมัยสุโขทัย เนื้อหาของบทบัญญัติในกฎหมายมังรายศาสตร์สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการปกครอง ชีวิต สังคม และครอบครัวอันแสดงถึงความซับซ้อนของสังคมใหญ่ที่สั่งสมอารยธรรมมาเป็นเวลานาน โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์นั้นเป็นหลักการในเรื่องที่เจ้าของบ้านต้องดูแลญาติหรือผู้อื่นที่มาช่วยงานหรือผู้ที่เจ้าเรือนชวนมาดื่มเหล้าที่บ้าน โดยต้องจัดให้มีที่พักสำหรับคนเมาหรือไปส่งคนเมาให้ถึงเรือนของคนเมานั้น และในทางกลับกันเมื่อมาส่งคนเมาถึงเรือนคนที่มาส่งก็จะกลายเป็นแขกในเรือนของคนเมา คนเมานั้นจะต้องชวนผู้มาส่งให้นอนค้าง หากฝ่าฝืนถูกฆ่าตาย เจ้าเรือนต้องรับผิดชอบชดใช้ โดยพิจารณาจากผู้เคราะห์ร้ายว่าเป็นผู้อยู่ในสภาพสร้างเมาครองสติพอที่จะป้องกันตนเองได้หรือไม่ จึงมีข้อสังเกตว่าบทบัญญัติของกฎหมายในยุคกฎหมายมังรายศาสตร์นี้ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์แต่ประการใด หากแต่เป็นการให้ความสำคัญในเรื่องทางวัฒนธรรมความมีไมตรีจิตต่อกันของผู้คนในสังคมเป็นสำคัญ³⁷

³⁵ ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล. อ่างแก้ว, หน้า 43.

³⁶ มังรายศาสตร์เป็นหนังสือโบราณที่เก่าแก่ที่สุดและเป็นหนังสือกฎหมายที่ได้รวบรวมเรียบเรียงมาจากหนังสือธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นคัมภีร์กฎหมายเก่าแก่ของอินเดีย ดันฉบับเดิมเขียนเป็นภาษาไทยภาคเหนือ มังรายศาสตร์เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วินิจฉัยมังราย หมายความว่า เป็นคำพิพากษาของพระเจ้ามังราย.

³⁷ “มาตรา(1)* พี่น้องมาเยี่ยมกันกินเหล้าเมา ให้เจ้าเรือนไปส่ง หากไม่ไปส่ง และไม่ให้นอนค้าง ญาตินั้นก็กลับไปถูกฆ่าตายระหว่างทางให้เจ้าของเหล้าชดใช้เงิน 110 เงิน มิเจ้าเหล้าบอกให้นอนค้าง แต่ไม่ยอมนอนให้บอกเพื่อนบ้านให้เป็นพยาน ถ้ามั่นกลับไปถูกฆ่าตายระหว่างทางก็เลิกแล้วกันไปอย่าอะไรแก่เจ้าเหล้า

มิเจ้าเหล้าไปส่งผู้เมาถึงเรือน เจ้าเรือนผู้เมาไม่บอกให้นอนค้าง เจ้าเหล้ามาถูกฆ่าตายกลางทางให้ผู้เมาชดใช้ค่ามัน 110 เงิน มิผู้เมาบอกให้นอนค้างแล้วไม่ยอมนอนมาถูกฆ่าตายกลางทางอย่าอะไรแก่ผู้เมา (มาตราที่ 41)

มาตรา(1)* เจ้าเรือนไม่ได้เรียกร้อง แต่ไปกินเหล้าที่เรือนท่านเองก็ดี หรือเจ้าเรือนเชิญท่านมากินเหล้าก็ดี ช่วยทำงานแล้วเลี้ยงเหล้ากันก็ดี ตกค่าบอกให้นอนค้าง ถ้าไม่ยอมนอนก็ต้องไปส่ง หากไม่ไปส่งเพื่อนถูกฆ่าตายให้ใช้ค่ามัน 330 เงิน

2.4.1.2 กฎหมายลักษณะพิจารณาอาญาจักร์ และธรรมจักร์เทียมกัน³⁸

กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายทางภาคอีสาน ต้นฉบับเป็นใบลานจารอักษรธรรม จัดเป็นกฎหมายอยู่ในยุคสมัยเดียวกับกฎหมายมังรายศาสตร์ โดยมีบัญญัติเกี่ยวกับการบริโภครสุรา อยู่ในส่วนแรกของกฎหมาย โดยกฎหมายลักษณะพิจารณาอาญาจักร์และธรรมจักร์เทียมกันเป็นการกล่าวถึงการเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการทำผิดของฆราวาสและภิกษุที่ดื่มสุราจนเมา โดยให้พิจารณาจากการควบคุมสติของผู้มาเป็นสำคัญ ในกรณีที่ผู้เมามากจนไม่รู้สีกตัวไม่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนในการนั้นบทบัญญัติดังกล่าวจึงพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ³⁹ ทำให้กฎหมายลักษณะพิจารณาอาญาจักร์และธรรมจักร์เทียมกันถือเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้กฎหมายเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.4.1.3 กฎหมายตราสามดวง⁴⁰

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายในสมัยอยุธยาที่ได้รับการรวบรวมชำระให้เป็นหมวดหมู่สมบูรณ์ในสมัยรัชการที่ 1 (พ.ศ. 1903) โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปรากฏอยู่ในส่วนของพระไอยการลักษณะโจร⁴¹ ซึ่งมีข้อสังเกตว่า แม้กฎหมายตราสามดวง

ผีไปส่งถึงเรือนแล้วผู้เมาไม่บังคับให้นอนค้าง หรือบอกแล้วแต่ไม่ยอมนอนก็ตี ผู้เลี้ยงเหล้ากลับถูกฆ่าตายกลางทาง อย่าว่าอะไรแก่ผู้เมา เพราะเมื่อมันพาเพื่อนมากินเหล้ามันก็ต้องไปส่งเพื่อนอยู่เอง ไม่ตำหนิผู้เมาเหล้าเพราะเหตุนั้น (มาตราที่ 42).

มาตรา(1)* คนมากินเหล้าขาในเรือนท่านจนถึงค้ำมากก็เป็นความผิดของเจ้าเหล้า ผิเจ้าเหล้าไม่พาไปส่งบ้าน ท่านฆ่ามันตายให้เจ้าเหล้าชดใช้ค้ำมัน 330 เงิน ผิเชิญใจให้ใช้ 220 เงิน หรือ 110 เงิน การกินเหล้าถ้ากินแต่กลางวันก็ไม่ต้องความผิดแก่เจ้าเหล้าแล (มาตราที่ 43)“.

³⁸ ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล. อ้างแล้ว. หน้า 44-45.

³⁹ กฎหมายพิจารณาอาญาจักร์และธรรมจักร์เทียมกัน ว่าด้วยคนเมาถึก (ถูก) ต้องเมียท่านบัดนี้จะกล่าวพิจารณาในอาญาจักร์และธรรมจักร์เทียมกัน ผู้มีพญาฟังรู้ดังนี้

“ผิคคนเมาเหล้าไปมาได้ถูกต้องเมียท่านดั่งนั้น ให้ถามคนทั้งหลายดู ผิมันเมาพอประมาณให้ใส่ขันใหม่แก้มัน ผิมันเมาพันประมาณบู้จกคั้ง (ไม่รู้สีกตัว) ได้ บใส่ขันใหม่แก้มัน ท่อ(เท่า)ให้มันสมาเงินเบี่ยเงิน 10 เพื่อบให้มันทำอีกหลายเทื่อ (ครั้ง)

เทียมคั้งเจ้าภิกษุเป็นบ่าวหนากดี ได้ถูกต้องผู้หญิงนั้น พระเจ้าบใส่อาบตีแลเหตุว่าหากสติบได้เป็นผู้เมาเหล้าพันประมาณบู้จกคั้ง (ไม่รู้สีกตัว) นั้นแล บควรใส่ขันใหม่แก้มัน.

⁴⁰ ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล. อ้างแล้ว. หน้า 45.

⁴¹ มาตราหนึ่ง (1) คนตีคบกันกินเหล้าเมามากหมิรู้จก ผิดชอบ เข้ารื้อบ้านท่านผิคเวลา ท่านหมิรู้คนดีหรือคนร้าย ท่านไล่ฟันแทง ต้องบาทเจ็บก็ตีถึงตาย ก็ดี ท่านว่าเป็นกำของมันเอง ท่านหมิให้มีโทษฟันแทงนั้นเลย ถ้าหมิคนตายให้

จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องค้ำแอลกอฮอล์ไว้ก็ตาม แต่ก็มิใช่การควบคุมการบริโภคเครื่องค้ำแอลกอฮอล์เป็นแต่เพียงเรื่องการบัญญัติให้เจ้าของทรัพย์สินสามารถป้องกันตนเองและทรัพย์สินพอสมควรแก่เหตุได้ หากมีกรณีที่มีคนเมาไปเข้าบ้านคนอื่นผิดเวลาและเข้าบ้านกระทำการป้องกันบ้านเรือนทรัพย์สินของตนเองเป็นเหตุให้คนเมานั้นได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตาย เข้าบ้านไม่มีโทษ เพราะอาการของคนเมานั้น ในกรณีฉุกเฉินเข้าบ้านอาจมองไปได้ว่าเป็นผู้ร้ายมาปล้น เมื่อเข้าบ้านเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงกฎหมายก็ให้อภัย

ทั้งนี้ เมื่อได้พิจารณากฎหมายของไทยในอดีตจากบทบัญญัติที่แสดงไว้ข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า ในอดีตที่ผ่านมาไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวถึงการควบคุมการบริโภคเครื่องค้ำแอลกอฮอล์แต่อย่างใด เพียงแต่มีบทบัญญัติที่แสดงว่าสังคมไทยไม่ยอมรับการบริโภคเครื่องค้ำแอลกอฮอล์จนมีเมามากเกินไป กล่าวคือ หากผู้ที่มีเมามากจากการค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์ได้กระทำความผิดจะได้รับโทษ และไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย เช่น ผู้มีเมามากอาจถูกทำร้ายร่างกายจนถึงตายได้ โดยผู้ที่กระทำกับคนเมาไม่มีความผิด เป็นต้น

2.4.1.4 ประกาศว่าด้วยคนเสพสุราในวันสงกรานต์ จ.ศ. 1219⁴²

ประกาศฉบับนี้ได้ประกาศใช้ในสมัยรัชกาลที่ 4 ถือเป็นวิธีการที่นำมาใช้เพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำของผู้ที่ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์ที่อาจกระทำความผิดขึ้นได้ โดยให้ผู้เป็นเจ้าของบ้านสามารถจับตัวคนเมาที่ส่งเสียงโวยวายหน้าบ้านส่งกรมพระนครบาลได้เพื่อป้องกันมิให้คนเมานั้นมีโอกากระทำความผิดหรือก่อเรื่องทะเลาะวิวาทขึ้น⁴³ จึงอาจถือได้ว่ากฎหมายฉบับนี้

บอกแก่กระลาการในพระนครบาลให้พิจารณา ถ้าเปนสังว่าหมิเปนผู้ร้าย ท่านให้บอกแก่เจ้าไพร่เจ้าที่อนาพญาบานนั้นคืนแล (มาตรา 95).

⁴² ขวัญดา เลิศวิจิตรกมล. อ้างแล้ว. หน้า 46.

⁴³ ด้วยเจ้าพระยามรราชราชนครบาลเสนาบดีศรีวิไชยราชมหโศภราช บวรวิกรมวิเทศย์โลกาภรณ์ ทักษุณทริตร นครบาล สมุหบดี อภัยพิริยปรากฏมหา รัชมหาราชโองการใส่เกล้าใส่กระหม่อมสั่งว่า เป็นเชิงอย่างแต่โบราณ ขามตรศยามสงกรานต์ ผู้ชายโดยมาก เป็นนักเลงบ้าง มิใช่คนเลงบ้าง พวกคนเสพสุราเมามากกันไปทุกหนทุกแห่ง แล้วก็ออกเดินเที่ยวไปในวัดวาอาราม ก่อถ้อยความวิวาทชกตีแทงฟันกัน ตรศสามวันเป็น 4 ทั้งวันจ่าย เป็น 5 ทั้งวันส่ง สงกรานต์สามวันหรือสี่วันเป็น 4 ถา 5 ทั้งวันจ่ายเป็น 5 ถา 6 ทั้งวันส่งนั้นมักเกิดถ้อยความตีรันฟันแทงกันหลายแห่งหลายตำบลนักทั้งในกำแพง แลภายนอกพระนครเหลือกำลังที่นายอำเภอแกลงตระเวนจะระวังดูแล

แต่นี้ไปเวลาตรศสงกรานต์ให้เจ้าของบ้านเอาใจใส่ระวังรักษาบ้านของตัวถ้ามีคนเมาสุรามาอะอะอื้ออึงที่หน้าบ้านก็ให้จับเอาตัวมาส่งที่กรมพระนครบาล ที่หน้าหับเผยให้ทันเวลาที่ผู้นั้นยังเมาอยู่อย่าให้ทันส่งมา แต่ห้ามไม่ให้พวกบ้านอื่นๆมาพลอยกลุ่มจับด้วย ถ้าคนเมามีพวกมากต่อสู้เจ้าของบ้านถึงเจ้าของบ้านจะชกมีบาดเจ็บ ก็ดี ถ้าเมื่อจับตัวไปส่งกรมพระนครบาลฯ ขณะสดดูแล้วคนนั้นเมาจริง ก็ให้เจ้าของบ้านเป็นชนะถ้าผู้

มีลักษณะเป็นการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มิให้ผู้ดื่มก่อความเดือดร้อนวุ่นวายเป็นที่รำคาญใจต่อผู้อื่นได้เช่นกัน

2.4.1.5 พระราชบัญญัติภาษีชั้นใน จ.ศ. 1248

ในลักษณะของการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นอาจกระทำได้หลายวิธี แต่วิธีการอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือมาตรการทางด้านภาษีซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถใช้ควบคุมปริมาณการผลิตสุราได้ด้วย กล่าวคือ ในอดีตเมื่อครั้งการผลิต และจำหน่ายสุราเป็นไปอย่างเสรีและไม่มีการเก็บอากรสุรามาจจนกระทั่งสมัยพระเจ้าปราสาททอง จึงเริ่มมีการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่อมาถึงรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์รัฐ ได้มีการกำหนดพิศอดากรสุราขึ้นและใช้เรียกมาจนกระทั่งมาถึงสมัยอยุธยาได้เกิดปัญหาในการเก็บอากรสุรา โดยรัฐไม่สามารถจัดเก็บอากรสุราได้อย่างทั่วถึงทำให้มีรายได้เข้าท้องพระคลังไม่มากพอ จึงเกิดระบบเจ้าภาษีนายอากรขึ้นเพื่อให้เอกชนประมูลสิทธิในการผูกขาดการเก็บภาษีอากรเป็นรายปี ตามอัตราที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีการออกตรวจและจับกุมชาวบ้านที่ดื่มเหล้าเอง ซึ่งเชื่อว่าระบบการเก็บภาษีอากรดังกล่าวจะช่วยควบคุมการผลิตสุราไม่ให้มีมากเกินไปจนราคาถูกลงซื้อได้ง่าย

เมื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นกิจการที่ผูกขาดโดยรัฐมาอย่างยาวนาน ดังจะเห็นได้จากในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกรัชกาลที่ 1 มีการก่อสร้างโรงงานสุราบางยี่ขันสำหรับใช้เป็นสถานที่ผลิตสุราขึ้น และในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการเก็บอากรสุราโดยมีการตรากฎหมายเรื่องน้ำสุรา จ.ศ. 1148 (พ.ศ. 2329) ซึ่งมีบทบัญญัติห้ามมิให้ประชาชนดื่มกลั่นสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต หากฝ่าฝืนจะถูกปรับสินไหม 3 ชั่งหรือ 240 บาท ส่วนผู้ที่ซื้อสุราเถื่อนจะถูกปรับครั้งหนึ่งของค่าปรับที่ปรับผู้ขายเป็นเงิน 120 บาท และมีการเปลี่ยนวิธีการเก็บอากรสุราจากรัฐจัดเก็บเป็นการมอบให้เอกชนเข้ามาประมูลสิทธิในการผูกขาดการผลิต จำหน่าย และเก็บอากรสุราเป็นรายปีตามอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งเรียกระบบนี้ว่า ระบบเจ้าภาษีนายอากร โดยรัฐเป็นเพียงผู้เก็บดอกผลจากนายอากร (เอกชน) เท่านั้น ทำให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐ ดังนั้น ในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงมีการตรากฎหมายพระราชบัญญัติภาษีชั้นใน จุลศักราช 1248 ขึ้นซึ่งกฎหมายอากรชั้นในฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติที่ถูกตราขึ้นเพื่อควบคุมและจัดการสุราภายในประเทศ และนำมาใช้แทนกฎหมายเรื่องน้ำสุรา จ.ศ. 1148 ที่ใช้มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1

จับมาส่งเห็นว่า ถ้าจับตัวผู้นุกรุกไปส่งจะมีพวกของผู้นั้นคอยสกัดกั้นทาง แก้วใจตามทางที่จะไปส่งจะเกิดวิวาทกัน ถ้าอย่างนั้นก็ให้ยึดเอาตัวไว้มาบอกเล่ากับกรมพระนครบาลถานายอำเภอคนใดคนหนึ่งให้ไปชนะสุดว่า เมารถาไม่เมารถาให้ทันคนนั้นสร้างเมารถาจะเป็นคำโต้เถียงกันไป

อนึ่ง ในยามตรศสงกรานต์นั้น ผู้ใดจะเสพสุราเมามาย ก็ให้อยู่แต่ในบ้านเรือนตัว ถึงจะมีที่ไปก็ให้งดต่อส่งเมารถาแล้วจึงไป . . .

ใจความทั้งหมดของพระราชบัญญัติภาษีชั้นใน จุลศักราช 1248 จะมุ่งเน้นในเรื่องการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เป็นไปอย่างมีระเบียบ และมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจน⁴⁴ โดยมีบทบัญญัติทั้งหมด 9 ส่วน⁴⁵ ดังนั้น เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาษีชั้นใน จุลศักราช 1248 แล้ว จึงมีการเปลี่ยนวิธีการจัดเก็บอากรสุราจากเดิมที่ใช้ระบบเจ้าภาษีนายอากรมาเป็นการจัดเก็บอากรสุราโดยรัฐจัดเก็บเองด้วยการใช้ระบบเทศาภิบาลเป็นกลไกในการจัดเก็บอากรสุรา และให้นายอากรสุราผูกขาดเป็นผู้ต้มกลั่นสุรา โดยมีเจ้าพนักงานไปควบคุมโรงงานสุรา มีสมุหเทศาภิบาลเป็นผู้ดูแลจัดเก็บอากรจากมณฑลต่างๆ นำมาเข้าในพระคลังมหาสมบัติ โดยการเก็บภาษีสุราตามหลักเกณฑ์ในกฎหมายภาษีชั้นใน จุลศักราช 1249 นั้น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้ง ดังนี้⁴⁶

1) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีชั้นในแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2457 มีสาระสำคัญ คือ ยกเลิกการใช้นายอากร โดยโอนอำนาจของนายอากรมาเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานภาษีสุรา มีอำนาจว่าคดีผิดภาษีสุราในศาลหลวง รวมทั้งให้เจ้าพนักงานภาษีสุรา มีอำนาจต่างๆ ในการเก็บภาษีสุราเหมือนนายอากร

2) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมภาษีชั้นในพุทธศักราช 2459 มีสาระสำคัญ คือ แก้ไขการเรียกค่าธรรมเนียมขึ้นศาลในคดีสุรา โดยไม่เรียกค่าธรรมเนียมทั้ง โจทก์ ทั้งจำเลย

3) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีชั้นในแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2460 มีสาระสำคัญ คือ เปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสุราต่างประเทศให้สูงกว่าสุราไทย

⁴⁴ บุญรัตน์ ธรรมขันตี. (2550). *กลุ่มผลประโยชน์ธุรกิจเหล้าในประเทศไทย พ.ศ. 2470-2542*. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร. หน้า 29.

⁴⁵ ส่วนที่ 1 ว่าด้วยชื่อกฎหมาย อธิบายคำในกฎหมายเวลาจำเดิมที่จะใช้กฎหมาย และยกเลิกกฎหมายเก่า

ส่วนที่ 2 ว่าด้วยอากรชั้นใน ภาษีขาเข้า การลักลอบ นำเหล้าเข้ามา ฯลฯ

ส่วนที่ 3 ว่าด้วยการตั้งนายอากรชั้นใน และอำนาจหน้าที่ของนายอากรนั้นๆ

ส่วนที่ 4 ว่าด้วยหนังสือใบอนุญาต แลข้อบังคับผู้ที่รับหนังสือใบขายน้ำเหล้า

ส่วนที่ 5 ว่าด้วยโรงต้มกลั่นเหล้า

ส่วนที่ 6 ว่าด้วยข้อบังคับแลปรับโทษต่างๆ

ส่วนที่ 7 ว่าด้วยตั้งเจ้าพนักงานตรวจ และอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้นๆ

ส่วนที่ 8 ว่าด้วยชำระความ

ส่วนที่ 9 ว่าด้วยความต่างๆ.

⁴⁶ ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล. อ้างแล้ว. หน้า 48.

4) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีชั้นในแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2467 มีสาระสำคัญ คือ แก้ไขคำจำกัดความของสุราใหม่ให้กระชับ และให้รวมถึงของผสมทั้งหลายที่มีแอลกอฮอล์ และสามารถดื่มกินได้ เพื่อแก้ปัญหาการทุจริตเลียงภาษี

5) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีชั้นในแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2469 มีสาระสำคัญ คือ เปลี่ยนแปลงอัตราภาษีการนำเข้าสุราต่างประเทศให้สูงขึ้น

6) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีชั้นในแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2476 มีสาระสำคัญ คือ กำหนดแรงของแอลกอฮอล์ประเภทต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการบริโภคมากยิ่งขึ้นรวมทั้งกำหนดโทษทางอาญาเสียใหม่เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุรา

7) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีชั้นในแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2476 (ฉบับที่ 2)

8) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีชั้นใน (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2485 มีสาระสำคัญ คือ ให้อำนาจรัฐมนตรีกระทรวงการคลังเป็นผู้มีอำนาจยกเว้น และลดหย่อนค่าภาษีสุราประเภทต่างๆ ได้

9) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีชั้นใน (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2486 มีสาระสำคัญ คือ ให้อำนาจรัฐมนตรีกระทรวงการคลังในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาตสำหรับการทำเชื้อสุราในบางกรณีเป็นพิเศษได้

2.4.1.6 พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

พระราชบัญญัติภาษีชั้นใน จุลศักราช 1248 มีผลใช้บังคับในการจัดเก็บภาษีสุรา มาจนถึงปี พ.ศ. 2493 จึงถูกยกเลิกไปและมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ขึ้นมาแทนซึ่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 นี้ ถือเป็นกฎหมายหลักที่ใช้กับการจัดเก็บภาษีสุราเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีการกำหนดโทษทั้งทางแพ่ง และทางอาญาแก่ผู้ที่ทำการผลิตและจำหน่ายสุรา โดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิต ทั้งนี้ ในระยะเริ่มแรกนั้นการบริหารงานสุราของประเทศไทยอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานหลักคือกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ต่อมาในช่วงหลังปี พ.ศ. 2485 รัฐมีนโยบายให้จัดตั้งกระทรวงอุตสาหกรรมขึ้นส่งผลให้หน่วยงานรัฐที่มีบทบาทในการดูแล และรับผิดชอบเกี่ยวกับธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ย้ายจากกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลังมายังกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กระทรวงอุตสาหกรรมเข้ามามีบทบาท และผลประโยชน์ในธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกับกระทรวงการคลังด้วย แต่อย่างไรก็ดี การเข้ามามีบทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรมก็มิได้ส่งผลให้กรมสรรพสามิตหมดบทบาทในการดูแลและควบคุมธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่อย่างใด

โดยในปัจจุบันกรมสรรพสามิตยังคงเป็นหน่วยงานที่ใหญ่ที่สุดที่มีหน้าที่ในการจัดการ และควบคุม การประกอบธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมดภายในประเทศ⁴⁷

2.4.2 บทบัญญัติของกฎหมายที่ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนปี พ.ศ. 2551

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ควบคุมเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2551 นั้น มีกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุรา พ.ศ. 2527 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติ คຸ້ມครองผู้บริโภคน พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการขนส่ง ทางบก พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ฯลฯ ดังนั้น วิวัฒนาการของการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงสามารถอธิบาย ตามลักษณะของการควบคุม ซึ่งมีหลายวิธีการ ได้แก่ การควบคุมการผลิต การจำหน่าย การโฆษณา และฉลาก การใช้มาตรการทางภาษี รวมถึงวิธีการอื่นๆ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานรัฐต่างๆ หลายหน่วยงาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.4.2.1 การควบคุมการผลิตสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ได้กำหนดมาตรการควบคุมการผลิตสุราไว้ ดังนี้

1) การควบคุมการผลิต

มาตรา 5 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะ หรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุรา ไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี และการออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ ในบ้านเรือนให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ผู้ฝ่าฝืนจะมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือ ปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าได้ขายสุราที่ทำขึ้นโดยฝ่าฝืนจะมีโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าเป็นการทำสุราแช่จะมีโทษปรับไม่เกิน 200 บาท (มาตรา 30)

2) การควบคุมหัวเชื้อสุรา

มาตรา 24 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดทำหรือขายเชื้อสุรา เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจาก เจ้าพนักงานสรรพสามิต ผู้ฝ่าฝืนมีโทษตามมาตรา 42 คือ ปรับไม่เกิน 1,000 บาท

3) การควบคุมการมีเชื้อสุราไว้ในครอบครอง

มาตรา 25 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดมีเชื้อสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะเป็นผู้ได้รับ ใบอนุญาตตามความใน มาตรา 24 หรือเป็นผู้ซื้อหรือได้มาจากผู้ได้รับใบอนุญาตดังกล่าวทำให้

⁴⁷ บุญรัตน์ ธรรมขันตี. อ่างแล้ว. หน้า 81-82.

การมีเชื้อสุราไว้ในครอบครองก็ต้องได้รับอนุญาตเช่นกัน ผู้ฝ่าฝืนจะมีโทษปรับไม่เกิน 200 บาท (มาตรา 42 ทวิ)

4) การควบคุมการใช้สุราทำสินค้า

มาตรา 12 ห้ามมิให้ผู้ใดใช้สุราทำของสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต โดยบทบัญญัติในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่การใช้สุราในการปรุงยาตามใบสั่งของแพทย์ ผู้ที่ฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 500 บาท (มาตรา 38)

ทั้งนี้ สิ่งของที่ต้องใช้สุราทำขึ้น เพื่อการค้าซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิตตามมาตรา 12 ได้กำหนดไว้ที่ กฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2493) ซึ่งออกตามความใน มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 กำหนดไว้ 3 ชนิด ได้แก่ 1) น้ำหอมต่างๆ 2) หัวน้ำเชื้อต่างๆ และ 3) น้ำยารักษาโรคต่างๆ โดยเหตุผลที่รัฐกำหนดบทบัญญัติในมาตรานี้ไว้เพื่อมุ่งหมายที่จะควบคุมการใช้สุราทำสิ่งของบางอย่างตามที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากในกระบวนการผลิตสินค้า หรือในอุตสาหกรรมบางประเภทจำเป็นต้องใช้สุรา หรือแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบสำคัญ เช่น เครื่องสำอาง ยารักษาโรค หัวเชื้อเครื่องดื่ม เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าเหล่านั้นนำสุราหรือแอลกอฮอล์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมาใช้เป็นวัตถุดิบในส่วนผสม อีกทั้งเพื่อควบคุมให้นำสุรา หรือแอลกอฮอล์ไปใช้ในการทำสินค้านั้น โดยเฉพาะรัฐจึงกำหนดให้การนำสุราหรือแอลกอฮอล์ไปใช้กับสินค้านั้นๆ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต โดยเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาตปีละ 50 บาท แต่หากนำสุราไปทำสินค้าอื่นนอกเหนือจากที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับนี้ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องขออนุญาต

2.4.2.2 การควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนขอกล่าวถึงเฉพาะบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยในช่วงนั้นมีวิธีการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลายวิธี ได้แก่ การควบคุมการจำหน่ายสุราโดยการกำหนดใบอนุญาตขายสุรา การควบคุมสถานที่จำหน่ายสุรา ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 การควบคุมเวลาจำหน่าย ซึ่งเดิมนั้นได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมโรคพิษสุรา พ.ศ. 2495 แต่ต่อมาได้ถูกยกเลิกไปโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การควบคุมการจำหน่ายตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

(1) การควบคุมการขาย หรือนำสุราออกแสดงเพื่อขาย

มาตรา 17 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดขายสุรา หรือนำสุราออกแสดง เพื่อขาย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต โดยคำว่า “ขาย” ในที่นี้ย่อมแสดงว่าต้องมีผู้ซื้อผู้ขาย และสุรา และคำว่า “นำออกแสดงเพื่อขาย” ย่อมแสดงว่า มีการนำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาแสดงไว้ในตู้โชว์หรือชั้นวางที่เสนอขาย โดยเจตนาที่ต้องการให้มีการขาย ซึ่งไม่หมายรวมถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ซุกซ่อนไว้ หรือเก็บไว้ด้านหลังร้าน⁴⁸ มาตรา 17 จึงแบ่งการควบคุมออกเป็น 2 กรณี คือ

(1.1) กำหนดให้ผู้ที่สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากกรมสรรพสามิตเท่านั้น เช่น การเปิดร้านจำหน่ายอาหารและมีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านอาหารนั้นด้วย กรณีเช่นนี้เจ้าของร้านต้องขอมิใบอนุญาตขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากเจ้าหน้าที่สรรพสามิตด้วย ทั้งนี้ ไม่ว่าร้านค้านั้นจะกลายเป็นร้านค้าถาวร หรือร้านค้าชั่วคราวที่ตั้งในงานใดงานหนึ่งชั่วคราวระยะเวลาใดเวลาหนึ่งก็ตาม เช่น การจัดลานเบียร์ เป็นต้น

(1.2) กำหนดให้ผู้ที่นำสุราออกแสดงเพื่อขาย ซึ่งในที่นี้หมายความรวมถึงกรณีที่มีผู้นำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออกวางแสดงในตู้โชว์สินค้า ชั้นวางของ หรือการวางแสดง ณ จุดขาย ไม่ว่าจะวางไว้ในหีบ ห่อ หรือลังก็ตาม ซึ่งโดยลักษณะของการวางสินค้านั้นย่อมเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่าสามารถจำหน่ายให้แก่ลูกค้าที่ประสงค์จะซื้อสินค้านั้นได้ด้วย โดยผู้ที่ฝ่าฝืน มาตรา 17 ต้องได้รับโทษตามที่ มาตรา 40 กำหนดไว้ดังนี้ ถ้าสุรานั้นเป็นสุราที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท ถ้าสุรานั้นเป็นสุราที่ทำขึ้นในราชอาณาจักรมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท นอกจากนี้ผู้ที่ขาย หรือนำออกแสดงเพื่อขายซึ่งสุราที่รู้ถือว่าทำขึ้นโดยผู้ทำสุราไม่มีใบอนุญาตตามกฎหมายย่อมมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาทด้วย (มาตรา 31)

(1.3) การควบคุมให้มีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตรงตามสถานที่ที่ระบุในใบอนุญาต

มาตรา 26 บัญญัติเพิ่มเติมว่าใบอนุญาตซึ่งออกให้แก่ผู้ขออนุญาตตาม มาตรา 5⁴⁹ มาตรา 12⁵⁰ มาตรา 17⁵¹ และมาตรา 24⁵² จะใช้ได้เฉพาะสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตเท่านั้น

⁴⁸ ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล. อ้างแล้ว. หน้า 54.

⁴⁹ มาตรา 5 ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง.

⁵⁰ มาตรา 12 ห้ามมิให้ผู้ใดใช้สุราทำของสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต

และผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องแสดงใบอนุญาตนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายการเปลี่ยนแปลงสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต การโอนใบอนุญาตจะทำได้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยผู้ฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท (มาตรา 37)

(1.4) การควบคุมการนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักร

มาตรา 6 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดนำสุราเกินกว่าหนึ่งลิตรเข้ามาในราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต แต่หากเป็นการนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อเป็นตัวอย่างสินค้า หรือมิใช่เพื่อการค้า อธิบดีมีอำนาจผ่อนผันให้นำเข้ามาได้ตามจำนวนและทางด่านศุลกากรที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา โดยไม่ต้องขอรับใบอนุญาต อย่างไรก็ตาม บัญญัติในมาตรานี้ไม่ใช่บังคับแก่ผู้ทำการตามหน้าที่ผู้ขนส่งโดยสุจริต

การกระทำที่ถือเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 6 คือ การนำสุราเกินกว่าหนึ่งลิตรเข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต ไม่ว่าจะนำเข้ามาด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม ทั้งนี้ การกำหนดบทบัญญัติดังกล่าวไว้ก็เพื่อป้องกันการลักลอบนำสุราเข้ามาในประเทศ และเนื่องจากสุราที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 นี้ ไม่มีการระบุชนิด หรือประเภทไว้จึงมีความหมายรวมถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด ดังนั้น จากบทบัญญัติในมาตรานี้ จึงทำให้การนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเป็นสุราต่างประเทศ หรือสุราของประเทศไทยที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เมื่อกลับเข้ามาในประเทศไทยก็อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยผู้ฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท (มาตรา 35)

(1.5) การควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ตรงตามใบอนุญาตแต่ละประเภท

(1.5.1) การควบคุมภายใต้บทบัญญัติมาตรา 19 นั้นมีการกำหนดประเภทของใบอนุญาตขายสุราไว้ทั้งหมด 7 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 สำหรับการขายสุรา ทุกชนิดครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่ 10 ลิตรขึ้นไป โดยใบอนุญาตขายสุราประเภทนี้ ผู้ได้รับอนุญาตสามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ทุกชนิด ทั้งสุราต่างประเทศ และสุราในประเทศ แต่ต้องขายครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่ 10 ลิตรขึ้นไป ร้านขายสุราประเภทนี้จะเป็นร้านขายส่งและไม่มีการบริโภคภายในร้าน

บทบัญญัติในมาตรานี้มิใช่บังคับแก่การใช้สุราในการปรุงยาตามใบสั่งของแพทย์.

⁵¹ มาตรา 17 ห้ามมิให้ผู้ใดขายสุราหรือนำสุราออกแสดงเพื่อขาย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต.

⁵² มาตรา 24 ห้ามมิให้ผู้ใดทำหรือขายเชื้อสุรา เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต.

ประเภทที่ 2 สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักรครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่ 10 ลิตรขึ้นไป โดยใบอนุญาตขายสุราประเภทนี้ผู้ได้รับอนุญาตสามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะที่ผลิตในประเทศเท่านั้น แต่ลักษณะการขายเป็นเช่นเดียวกับผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทที่ 1 คือ เป็นร้านขายส่งขายครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่ 10 ลิตรขึ้นไป และไม่มี การบริโภคภายในร้าน

ประเภทที่ 3 สำหรับการขายสุรา ทุกชนิดครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า 10 ลิตร โดยใบอนุญาตขายสุราประเภทนี้ ผู้ได้รับอนุญาตสามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ทุกชนิดทั้งสุราต่างประเทศ และสุราในประเทศ ร้านที่ได้รับใบอนุญาตประเภทนี้จะเรียกว่า “ร้านขายปลีกสุราทุกชนิด” เนื่องจากการขายครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า 10 ลิตร โดยในการขายนั้นสามารถขายได้ทั้งหมดเพื่อให้ผู้ซื้อนำไปบริโภคที่อื่นหรือจะเปิดขาย เพื่อบริโภคในร้านก็สามารถทำได้ ร้านขายปลีกสุราประเภทนี้จึงเป็นร้านที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึงผู้บริโภคได้โดยตรง

ประเภทที่ 4 สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักรครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า 10 ลิตร โดยใบอนุญาตขายสุราประเภทนี้ ผู้ได้รับอนุญาตสามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะที่ผลิตในประเทศเท่านั้น ร้านที่ได้รับใบอนุญาตประเภทนี้จะเรียกว่า “ร้านขายปลีกสุรา” เนื่องจากการขายครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า 10 ลิตร กล่าวคือ ร้านขายปลีกสุรานี้จะมีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉพาะที่ทำในประเทศโดยอาจจะขายเป็นขวดๆ หรือแบ่งขายแบบไม่เต็มขวดก็สามารถทำได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 10 ลิตร ผู้ซื้อจึงสามารถนำไปบริโภคที่อื่น หรือจะบริโภคในร้านก็สามารถทำได้ ร้านขายปลีกสุราประเภทนี้ จึงเป็นร้านที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึงผู้บริโภคได้โดยตรง เช่นเดียวกับร้านขายปลีกสุราทุกชนิดตามใบอนุญาตประเภทที่ 3

ประเภทที่ 5 สำหรับการขายสุราทุกชนิดครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า 10 ลิตร เพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกิน 10 วัน โดยผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประเภทนี้จะเป็นผู้ที่จำหน่ายในสถานที่ที่เป็นร้านขายปลีกชั่วคราว ซึ่งมีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิดทั้งสุราในประเทศและสุราต่างประเทศครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า 10 ลิตร เพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกิน 10 วัน ร้านขายปลีกชั่วคราวประเภทนี้ โดยปกติจะมีขึ้นในงานรื่นเริง หรืองานชุมนุมต่างๆ เช่น งานกาชาด งานกิจกรรมคอนเสิร์ต หรืองานขายตามเทศกาลต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ วันลอยกระทง เป็นต้น ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลา 10 วัน ตามที่ระบุในใบอนุญาตแล้วถือว่าใบอนุญาตนั้นหมดอายุ หากผู้ได้รับใบอนุญาตยังคงจัดให้มีการขาย เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวต่อไปผู้ขายย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองและถือว่าเป็นการขายโดยไม่มีใบอนุญาต ทั้งนี้ ผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทนี้ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 4 ด้วย

ประเภทที่ 6 สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักรครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า 10 ลิตร เพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกินสิบวัน โดยผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทนี้มีหน้าที่ปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 5 และประเภทที่ 4 แต่สามารถจำหน่ายได้เฉพาะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตในประเทศเท่านั้น

อย่างไรก็ดี มีข้อยกเว้นเกี่ยวกับสถานที่อนุญาตให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 6 โดยให้ข้อยกเว้นใบอนุญาตให้ขายสุราในบริเวณวัด เนื่องจากมีกรณีที่อนุกรรมการอาชญากรรมวิสามัญ 21 ได้มีมติให้สรรพสามิตภาค 2 นำเรื่องเกี่ยวกับสถานที่อนุญาตให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัดเข้าหารือกระทรวงการคลัง ซึ่งผลที่ออกมา คือ ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณวัด กรมสรรพสามิตจึงมีหนังสือเลขที่ 2445/2499 ลงวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2499 ถึงสรรพสามิตเขต 2 เรื่อง ขอดอกใบอนุญาตให้ขายสุราในบริเวณวัด⁵³ ส่งผลให้ในเวลาต่อมา จึงไม่มีการออกใบอนุญาตให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณวัด

ประเภทที่ 7 สำหรับการขายสุรา ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า 10 ลิตร เพื่อดื่มภายในสมาคมหรือสโมสร โดยใบอนุญาตประเภทนี้ออกให้แก่สมาคม หรือสโมสรที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีการจำหน่ายปลีกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งที่ผลิตในประเทศ และนำเข้าจากต่างประเทศครั้งหนึ่งเป็นจำนวนไม่เกิน 10 ลิตร การขายปลีกสุราดังกล่าว จึงมีการขายให้แก่เฉพาะสมาชิกเท่านั้น และผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้เหมือนเช่นผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทที่ 4 ด้วย โดยผู้ฝ่าฝืนต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน 200 บาท (มาตรา 40 ทวิ)

(1.5.2) เนื่องจากการควบคุมตามมาตรา 40 ทวิ นั้น ยังไม่ครอบคลุมไปถึงการซื้อสุราจากผู้ไม่มีใบอนุญาตมาจำหน่ายต่ออีกทอดหนึ่ง และการขายสุราไม่ตรงตามใบอนุญาต จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 40 ทวิ โดยพระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2497 เพื่อให้ครอบคลุมใน 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 เนื่องจากพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ไม่มีบทลงโทษผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราที่ซื้อสุรจากบุคคลอื่นที่ไม่มีใบอนุญาตขายสุรามาจำหน่ายในร้าน จึงต้องมีการกำหนดโทษไว้ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

กรณีที่ 2 เนื่องจากการขายสุราไม่ตรงตามประเภทใบอนุญาตที่ได้รับ เช่น ได้รับใบอนุญาตให้ขายสุราประเภทที่ 3 สำหรับการขายสุรา ทุกชนิดครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า 10 ลิตร แต่ทำการขายในจำนวนของร้านขายส่ง หรือได้รับใบอนุญาตให้ขายปลีกสุราประเภทที่ 4

⁵³ ขวัญตา เลิศวิจิตรภมม. อ่างแล้ว. หน้า 56-57.

แต่ฝ่าฝืนจำหน่ายทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศ และจำหน่ายเบียร์ต่างประเทศด้วย ซึ่งการกระทำในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการหลีกเลี่ยงค่าธรรมเนียมใบอนุญาตที่มีจำนวนสูงต่ำต่างกัน จึงต้องมีการกำหนดโทษไว้ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

(1.5.3) การควบคุมตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 19 ทวิ ซึ่งมีการอนุญาตให้ผู้ทำการเร่ขาย⁵⁴ สามารถขอมิใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 4 คือ การขายสุราที่ทำในราชอาณาจักรครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า 10 ลิตรได้ โดยการขออนุญาต และการออกใบอนุญาตนั้นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราปฏิบัติด้วยก็ได้ และใบอนุญาตขายสุราที่เจ้าหน้าที่ออกให้นี้ให้ถือเป็นใบอนุญาตขนสุราสำหรับใช้กำกับสุราที่นำไปเร่ขายนั้นด้วย

(1.5.4) การควบคุมการเก็บเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ตรงตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาตแต่ละประเภท

มาตรา 21 บัญญัติให้ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ขายสุราประเภทที่ 1 หรือประเภทที่ 2 ต้องเก็บสุราไว้ในสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต กล่าวคือ ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเก็บหรือรักษาสุราประเภทที่ได้รับอนุญาตให้ขายไว้ ณ ที่อื่นนอกจากที่ ซึ่งระบุไว้ในใบอนุญาต เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต ทั้งนี้ ผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา 21 จะมีโทษตามมาตรา 38 ต้องระวางปรับไม่เกิน 500 บาท

(1.5.5) การกำหนดเวลาจำหน่ายสุรา

มาตรา 20 บัญญัติไว้ให้ผู้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 ซึ่งเป็นร้านขายปลีกสุราสามารถขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งรัฐอัยการอำนาจตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ออกกฎกระทรวงกำหนดเวลาขายไว้ ดังนี้

(ก) กฎกระทรวงฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ได้กำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 โดยให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ภายในเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 02.00 นาฬิกา ของวันถัดไป

(ข) ต่อมารัฐบาลได้กำหนดมาตรการควบคุมการบริโภคสุราและยาสูบเพื่อสังคม โดยกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทขายปลีกให้ลดน้อยลง และโดยที่กฎกระทรวงฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา

⁵⁴ “เร่ขาย” หมายความว่า การจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ โดยมีได้จัดวางอยู่ในที่หนึ่งทีใดเป็นปกติไม่ว่าจะเป็นทางบกหรือทางน้ำ.

พ.ศ. 2493 กำหนดเวลาขายปลีกสุราไว้ไม่สอดคล้องเหมาะสมกับกำหนดเวลาขายสุราตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 รัฐบาลจึงเห็นสมควรให้ปรับปรุงกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทขายปลีกใหม่ จึงออกกฎกระทรวงกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 พ.ศ. 2548 ออกตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 โดยให้มีผลยกเลิกกฎกระทรวงฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) และกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 ขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาดังตั้งตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา⁵⁵ อย่างไรก็ตาม กำหนดเวลาดังกล่าวไม่นำมาใช้กับผู้ได้รับใบอนุญาตให้จำหน่ายสุราเกินเวลา 24.00 นาฬิกา ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 และผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ซึ่งขายสุราในสถานบริการภายในเวลาทำการของสถานบริการนั้นเกินเวลา 24.00 นาฬิกา⁵⁶ โดยผู้ที่ฝ่าฝืนขายสุราเกินเวลาที่กำหนดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50 บาท (ตามมาตรา 41)

(1.5.6) การควบคุมการจำหน่ายตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2515

ในระยะเวลาก่อนมีการออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 นั้น มีการควบคุมเวลาในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 (มาตรา 20) และพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 ซึ่งกำหนดระยะเวลาของการขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 ไว้โดยห้ามมิให้มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านจำหน่ายในเวลาอื่นใดนอกจากเวลาดังตั้งตั้งแต่ 11.00-14.00 นาฬิกา และ 17.00-02.00 นาฬิกาของวันถัดไป ซึ่งใช้บังคับทั่วราชอาณาจักร โดยเหตุผลของการออกพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัยนั้น เนื่องจากร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งสองประเภทนี้เป็นร้านค้าปลีกที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้บริโภคเป็นประจำไม่ใช่การจำหน่ายชั่วคราวเหมือนเช่นร้านค้าที่ได้รับใบอนุญาตประเภทที่ 5 หรือประเภทที่ 6 หรือในสโมสรหรือสมาคมต่างๆ ดังเช่นผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทที่ 7 ดังนั้น หากไม่มีการกำหนดเวลาห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ ก็จะเป็นการส่งเสริมให้มีการขาย และบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผล

⁵⁵ ตามความในข้อ 2 ของกฎกระทรวง กำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 พ.ศ. 2548.

⁵⁶ ตามความในข้อ 3 ของกฎกระทรวง กำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 พ.ศ. 2548.

กระทบต่อสุขภาพของประชาชน และยังอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยไม่มีข้อจำกัดได้ ต่อมาได้มีการออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 46 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2515 เพื่อแก้ไขพระราชกฤษฎีกาควบคุม โภคภัณฑ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 โดยในข้อ 4 ของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 46 ได้กำหนดว่า “ในเวลาอื่นนอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00-14.00 นาฬิกาและตั้งแต่เวลา 17.00-24.00 นาฬิกา

(ก) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าวจำหน่ายสุราทุกชนิด

(ข) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใดๆ ในสถานที่ขายสุรา ทั้งนี้ เว้นแต่การขายสุราหรือดื่มสุรานั้นกระทำในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการระหว่างเวลาที่กฎหมายอนุญาตให้สถานบริการนั้นเปิดทำการได้เกินเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรานี้”

ดังนั้น เมื่อมีการออกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 46 จึงทำให้มีการจำกัดเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้สั้นลงคงเหลือระยะเวลาการจำหน่ายได้เฉพาะในช่วงเวลา 11.00-14.00 นาฬิกา และ 17.00-24.00 นาฬิกา เท่านั้น

(1.5.7) การควบคุมการจำหน่ายภายหลังจากการออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253

เนื่องจากการกำหนดเวลาการจำหน่ายสุราและดื่มสุรา ณ สถานที่ขายสุรา และการกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนตามความในพระราชกฤษฎีกาควบคุม โภคภัณฑ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 รวมทั้งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 46 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2515 ยังไม่เหมาะสมรัฐบาลจึงมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใหม่ โดยการออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ซึ่งมีบทบัญญัติดังนี้

(ก) ควบคุมเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยข้อ 2 ของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 253 กำหนดห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุราหรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าวจำหน่ายสุราทุกชนิดในเวลาอื่นนอกจากเวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจ สำหรับนครหลวงกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น ผู้ที่ฝ่าฝืนจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกเวลาที่กฎหมายอนุญาตนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกิน 4,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ตามประกาศคณะปฏิวัติฯ ข้อ 4)

(ข) ควบคุมมิให้มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะที่ผิดกฎหมาย โดยข้อ 3 ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 กำหนดให้ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตตามประกาศของคณะปฏิวัติฯ มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตได้เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตมีพฤติกรรมที่เป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย⁵⁷ และในการสั่งพักใช้ใบอนุญาตให้สั่งพักใช้ได้ครั้งละไม่เกิน 30 วัน โดยผู้ที่ฝ่าฝืนจำหน่ายสุราในเวลาห้ามจำหน่ายระหว่างถูกพักใช้ใบอนุญาตต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 4,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 253 ข้อ 4) ซึ่งปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้ยังมีผลใช้บังคับอยู่จึงทำให้การจำหน่ายปลีกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบันต้องปฏิบัติตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 253 ด้วย

2.4.2.3 การควบคุมการเสีภานี

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 กำหนดมาตรการทางภานีสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตทำสุราไว้ ดังนี้

1) การเสีภานีสุราโดยวิธีปิดแสดมปีสุราตามมาตรา 7

มาตรา 7 วรรคแรกกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตทำสุรานอกจากทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือนต้องเสีภานี สำหรับสุราที่ทำได้อ่อนจนสุราออกจากโรงงานตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยวิธีการเสีภานีนั้นให้กระทำโดยการปิดแสดมปีสุราที่ภานะบรรจุสุราในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่รัฐมนตรีเห็นสมควร เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภานีจะกำหนดวิธีการเสีภานีโดยวิธีอื่น โดยออกเป็นกฎกระทรวงก็ได้

มาตรา 7 วรรคสอง กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตทำสุราที่มีการส่งสุราที่ตนทำในราชอาณาจักรออกไปนอกราชอาณาจักรอาจขอกเว้นภานีสุรา สำหรับสุราที่จะส่งออกไปนอกราชอาณาจักรได้ โดยต้องปฏิบัติตามวิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงเกี่ยวกับการขอและการยกเว้นภานีสุรา การเก็บ และการขนสุราดังกล่าวออกจากโรงงานสุราเพื่อส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

⁵⁷ พฤติกรรมที่เป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย ได้แก่

- 1) ดำเนินกิจการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
- 2) ยอมให้ผู้มีอาการเมาสุราจนประพฤดิ์วุ่นวาย หรือครองสติไม่ได้ เข้าไปหรืออยู่ในสถานที่ขายสุรา ระหว่างเวลาเปิดทำการ
- 3) จำหน่ายสุราให้แก่ลูกค้าที่มีอาการเมาสุราจนประพฤดิ์วุ่นวาย หรือครองสติไม่ได้แล้ว
- 4) จำหน่ายสุรานอกเวลาที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต
- 5) ฝ่าฝืนกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้.

มาตรา 7 วรรคสาม กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 1 หรือประเภทที่ 2 ซึ่งได้รับอนุญาตให้ทำการเปลี่ยนแปลงสุรา หรือภาชนะบรรจุสุราตามมาตรา 22 แล้ว ให้ผู้ได้รับอนุญาตปิดแสดมปีสุราใหม่ที่ภาชนะบรรจุสุราโดยไม่ต้องเสียภาษีอีก

โดยผลของการฝ่าฝืนนั้นจะมีความผิดตามมาตรา 33 คือ ผู้ที่ขายหรือมีไว้เพื่อขาย ซึ่งสุราที่รู้ว่าต้องปิดแสดมปีสุรา แต่มิได้ปิดแสดมปีสุรา หรือปิดแสดมปีสุราไม่ครบถ้วน หรือมิได้ปิดแสดมปีสุราตามวิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินสี่เท่าของภาษีสุราตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่าลิตรละ 100 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเศษของลิตรให้ถือเป็น 1 ลิตร นอกจากนี้ มาตรา 34 ตรี ยังกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตทำสุราที่ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงเกี่ยวกับวิธีการ เสียภาษีที่ออกตามมาตรา 7 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท แต่หากเป็นกรณีไม่เสียภาษี หรือเสียภาษีไม่ครบถ้วนตามระยะเวลาหรือวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินสี่เท่าของภาษีสุราตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่า 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับด้วย

2) การเสียภาษีโดยวิธีอื่นนอกจากวิธีการปิดแสดมปีสุราตามมาตรา 7 ทวิ

มาตรา 7 ทวิ ในกรณีที่มีกฎกระทรวงกำหนดวิธีการเสียภาษี โดยวิธีอื่นนอกจากวิธีการปิดแสดมปีสุราตามมาตรา 7 ผู้ได้รับใบอนุญาตทำสุราต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงดังกล่าว

3) การเสียภาษีของผู้นำสุราเข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 8

มาตรา 8 กำหนดให้ผู้นำสุราเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องเสียภาษีสุราโดย ปิดแสดมปีสุราที่ภาชนะบรรจุตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่สุรานั้นมีปริมาณไม่เกิน 1 ลิตร และได้เปิดภาชนะที่บรรจุแล้ว การปิดแสดมปีสุราจะต้องปิดก่อนขนผ่านด่านศุลกากร แต่อธิบดีจะอนุญาตให้นำไปปิด ณ สถานที่อื่นในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้

4) วิธีการปิดแสดมปีสุราตามมาตรา 9

มาตรา 9 กำหนดวิธีการปิดแสดมปีสุราไว้ว่าการปิดแสดมปีสุรานั้นจะสมบูรณ์ต่อเมื่อ ได้ปิดครบถ้วนตามอัตรา และได้ขีดฆ่าแสดมปีนั้นตามวิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท (มาตรา 37)

อย่างไรก็ดี เนื่องจากแสดมปีสุราเป็นวิธีการเสียภาษีหลักที่กฎหมายกำหนดให้กระทำ มาตรา 44 จึงกำหนดให้ผู้ใดมีแสดมปีสุรา ซึ่งรู้หรือรู้ว่าเป็นแสดมปีปลอม หรือมีแสดมปีสุราที่ใช้แล้วไว้ในครอบครองเพื่อใช้อีก หรือเพื่อค้า หรือนำแสดมปีสุราที่ใช้แล้วมาใช้อีกย่อมมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้

การที่รัฐบาลเข้ามาควบคุมการผลิตสุราโดยมีสิทธิห้ามมิให้ผู้ใดผลิตหรืออนุญาตให้ผู้ใดผลิตสุราได้ รวมถึงมีบทบัญญัติให้อำนาจรัฐในการจัดเก็บภาษีสุรานั้น เนื่องจากสาเหตุที่ว่าสินค้าสุรา ถือเป็นสินค้าที่แตกต่างจากสินค้าประเภทอื่น เพราะมีโทษต่อสังคมโดยรวม รัฐจึงได้ใช้แนวคิดดังกล่าวเข้ามาควบคุมการประกอบธุรกิจสุรา โดยผ่านการจัดเก็บภาษี ซึ่งวิธีการดังกล่าวส่งผลเป็นการจำกัดปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ด้วย เนื่องจากเมื่อมีการจัดเก็บภาษีในอัตราสูงย่อมมีผลให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นมีราคาแพงขึ้นจะทำให้ผู้บริโภคลดปริมาณการบริโภคลง จึงเป็นการจำกัดจำนวนผู้บริโภคได้อีกทางหนึ่งด้วย

2.4.2.4 การควบคุมคุณภาพหรือมาตรฐาน

1) การที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคต้องมีการบริโภคเข้าสู่ร่างกาย ซึ่งอาจจะทำให้เกิดประโยชน์ และโทษแก่ผู้บริโภคได้ จึงจำเป็นที่รัฐต้องมีการควบคุมคุณภาพของสินค้าเพื่อให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยรัฐได้มีการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสุรา ซึ่งออกตามความใน มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ไว้ดังนี้⁵⁸

(1) ในปี พ.ศ. 2516 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสุรา มอก. 39-2516 เพื่อควบคุมผลิตภัณฑ์สุราให้มีคุณภาพสม่ำเสมอ ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวครอบคลุมเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด รวมถึงไวน์ด้วย

(2) ในปี พ.ศ. 2542 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานสุราที่ประกาศใช้ไว้แล้วให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสะดวกสำหรับการนำไปใช้อ้างอิง รวมทั้งมีความทันสมัยสอดคล้องกับชื่อเรียกทางการค้าตามประเภทของเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และตามวัตถุดิบ/กรรมวิธีที่ทำ และได้ยกเลิกมาตรฐานสุรา มอก. 39-2516 โดยในวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ได้ออกประกาศใหม่ เพื่อกำหนดมาตรฐาน ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ 3 เรื่อง ดังนี้

(2.1) มอก. 2088-2544 มาตรฐานสุรากลั่น

(2.2) มอก. 2089-2544 มาตรฐานไวน์

(2.3) มอก. 2090-2544 มาตรฐานเบียร์

2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศ กระทรวงสาธารณสุข เรื่องสุรา ประกาศ ณ วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และ

⁵⁸ สมอ สาร. (2545). *มาตรฐานยกระดับสุราแช่ (ไวน์) ไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.tisi.go.th/bulletinT/pdf/2545/327Sep02.pdf>. [2555,กรกฎาคม 27].

มาตรา 6(3) (4) (5) และ (10) แห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้สุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา⁵⁹ ถือเป็นอาหารที่กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐาน⁶⁰

(2) กำหนดให้ฉลากของสุราได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยเรื่อง ฉลาก โดยให้ปฏิบัติตามประกาศว่าด้วยเรื่อง สุราแทน ทำให้ผู้ผลิตต้องแสดงรายละเอียดในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ

(2.1) ข้อความบนฉลากสุราให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยเรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา หรือประกาศกรมสรรพสามิตว่าด้วยเรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขว่าด้วยการขออนุญาต และการออกใบอนุญาตให้นำสุราเข้ามา ในราชอาณาจักรที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยสุรา

(2.2) ให้แสดงข้อความคำเตือนดังต่อไปนี้เป็นภาษาไทย ได้แก่ ห้ามจำหน่ายสุราแก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ การดื่มสุราทำให้ความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะลดลง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ไม่ควรดื่ม โดยให้ใช้ตัวอักษรเส้นทึบขนาด ความสูงไม่น้อยกว่า 5 มิลลิเมตร อยู่ในกรอบที่แยกส่วนจากข้อความอื่น สีของกรอบและข้อความตัดกับสีพื้นของฉลากจนสามารถอ่านได้ชัดเจน

(2.3) ข้อความคำเตือนตาม (2.2) นี้ ไม่ใช้กับสุราที่นำเข้ามาในประเทศเพื่อเป็นตัวอย่างสินค้า หรือมิใช่เพื่อการค้า หรือเป็นสุราของผู้ได้รับเอกสิทธิ์ตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีอยู่ต่อองค์การสหประชาชาติ หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือตามสัญญา หรือตามความตกลงกับต่างประเทศ หรือทางการทูตหรือสุราที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อส่งออก

(2.4) ถ้าสุราที่ผลิตหรือนำเข้ามีการทำฉลากไว้ก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ⁶¹ ซึ่งถูกต้องตามประกาศฉบับนี้ ผู้ประกอบการสามารถใช้ฉลากเดิมต่อไปได้แต่ต้องไม่เกิน 180 วัน นับแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ

2.4.2.5 การควบคุมการบริโภค (Demand)

ในด้านการควบคุมการบริโภค (Demand) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจแบ่งการควบคุมได้ดังนี้

⁵⁹ ข้อ 3 “สุรา” หมายความว่า สุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา.

⁶⁰ ข้อ 2 ให้สุราเป็นอาหารที่กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐาน.

⁶¹ ข้อ 8 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 30 พฤศจิกายน 2552).

1) การจำกัดอายุของผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

(1) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

(1.1) มาตรา 26(10) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการจำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก⁶² ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ)

(1.2) มาตรา 45 ห้ามมิให้เด็กซื้อ หรือเสพสุราหรือบุหรี่ หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะ เพื่อการจำหน่ายหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หากเด็กฝ่าฝืนให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก และมีหนังสือเรียกผู้ปกครองมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือว่ากล่าวตักเตือนให้ทำทัณฑ์บน หรือมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการและระยะเวลาในการจัดให้เด็กทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์ และอาจวางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อตามมาตรา 44 วรรคสอง หรือวางข้อกำหนดอื่นใดเพื่อแก้ไข หรือป้องกันมิให้เด็กกระทำความผิดซ้ำอีกก็ได้

(2) ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

มาตรา 16/1 บัญญัติห้ามมิให้ผู้รับอนุญาต ตั้งสถานบริการยินยอม หรือปล่อยให้พลละเลยให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งมีได้ทำงานใน สถานบริการนั้นเข้าไปในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท (มาตรา 28/1) และอาจถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ (มาตรา 21(2))

2) การควบคุมผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มิให้จับขี้รถยนต์

(1) มาตรา 43(2) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถในขณะที่เมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่น

(2) มาตรา 57 ฉ แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 กำหนดห้ามผู้ขับรถยนต์สาธารณะขับรถในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

(3) มาตรา 40 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดรับใบอนุญาตประกอบการขนส่งใช้ หรือยินยอมให้ผู้ใดปฏิบัติหน้าที่ขับรถที่ใช้ในการขนส่งหากปรากฏว่าขณะใช้ หรือขณะยินยอมให้ปฏิบัติหน้าที่ขับรถ ผู้นั้นมีอาการเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น โดยผู้ที่ฝ่าฝืนขับรถในขณะที่มึนเมาจะมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 2,000 บาทถึง 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 127 ทวิ) สำหรับผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนให้

⁶² พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. มาตรา 4 “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส.

คนที่มีการมีนเมาขับรถยนต์จะมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ (มาตรา 138 ทวิ)

(4) มาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดให้ ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถต้องไม่เสพหรือเมาสุราหรือของมีนเมาอย่างอื่น

3) การควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ก่อนที่ประเทศไทยจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 นั้น ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนี้

(1) ประกาศกรมประชาสัมพันธ์เรื่องหลักเกณฑ์การโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเครื่องดื่มผสมกาเฟอีนทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ลงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2547 โดยประกาศดังกล่าวอาศัยอำนาจตามความในข้อ 20 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) ออกตาม ความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530⁶³ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1.1) ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มทุกชนิดที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ไม่ว่าจะเป็น สุรา ไวน์ เบียร์ สาทอ หรือเครื่องดื่มอื่นใดซึ่งมีปริมาณแอลกอฮอล์มากกว่าร้อยละ 0.5 ของ น้ำหนักทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ตั้งแต่เวลา 05.00 ถึง 22.00 นาฬิกา ยกเว้นกรณี อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1.1.1) การเผยแพร่เฉพาะภาพเครื่องหมายการค้า ชื่อผลิตภัณฑ์หรือชื่อ ผู้ผลิตเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ซึ่งติดมากับการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

(1.1.2) การเผยแพร่ภาพเครื่องหมายการค้า ชื่อผลิตภัณฑ์ หรือชื่อผู้ผลิต เครื่องดื่มอันเป็นอย่างเดียวกับเครื่องหมายการค้าชื่อผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าประเภทอื่นที่ไม่ได้มี ส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และมีได้มีการกล่าวอ้างหรือพาดพิงถึงผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของ แอลกอฮอล์ดังกล่าว

(1.1.3) การเผยแพร่ชื่อเฉพาะของรายการวิทยุหรือรายการโทรทัศน์ ที่มี ชื่อผลิตภัณฑ์ หรือชื่อผู้ผลิตเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์รวมอยู่ด้วย และไม่อาจหลีกเลี่ยง

⁶³ ปัจจุบันถูกยกเลิกแล้ว โดยพระราชบัญญัติการประกอบกิจการ กระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์ พ.ศ.2551 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 42 ก หน้า 61 ลงวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2552.

หรือแก้ไขได้โดยต้องไม่มีภาพผลิตภัณฑ์ประกอบเชิญชวนให้บริโภคหรือกล่าวถึงสรรพคุณ คุณประโยชน์ หรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้น

(1.2) การโฆษณาในระหว่างเวลา 22.00 ถึง 05.00 นาฬิกา ให้กระทำได้เฉพาะ การเสนอภาพลักษณ์ของบริษัทหรือกิจการ (Corporate image) เท่านั้น โดยต้องไม่มีลักษณะเชิญชวน ให้บริโภค หรืออวดอ้างสรรพคุณของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น

(1.3) การโฆษณาดังกล่าวให้กระทำด้วยความสุจริต สร้างสรรค์ และต้องไม่มี ลักษณะแถมพกหรือให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค หรือมีการให้ของแถม

(1.4) ให้ใช้ประกาศดังกล่าวกับการโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุ โทรทัศน์เท่านั้น ส่วนการเสนอภาพ เสียง หรือกล่าวถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางรายการประเภทอื่น หรือสื่ออื่น เช่น ในการแสดงภาพยนตร์ ละคร บทเพลง รายการสารคดีทางวิทยุกระจายเสียง และ วิทยุโทรทัศน์ หรือสิ่งพิมพ์ป้ายโฆษณา หรือสื่ออื่นใด ให้เป็นไปตามประกาศหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(1.5) ให้ใช้ประกาศฉบับนี้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2547 และภายหลัง จากการประกาศใช้แล้วให้มีการประเมินผล และทบทวนความเหมาะสมของประกาศดังกล่าวอีก ครั้งหนึ่ง

(2) กฎกระทรวงว่าด้วยการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และ เครื่องดื่มที่ผสมกาเฟอีนใน โรงภาพยนตร์ และทางป้ายโฆษณา พ.ศ. 2547 ซึ่งการออกกฎกระทรวง ดังกล่าวอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีสาระสำคัญ ดังนี้

(2.1) กำหนดข้อความโฆษณาเครื่องดื่มทุกชนิดที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ที่ถือว่าเป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็น ส่วนรวมตามมาตรา 22 วรรคสอง (5)

(2.2) กำหนดข้อปฏิบัติในการแสดงคำเตือนการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสม ของแอลกอฮอล์

(3) ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่องหลักเกณฑ์การโฆษณา เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ลงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2548 โดยประกาศดังกล่าวอาศัยอำนาจตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มีสาระสำคัญ เป็นการกำหนดลักษณะของการ โฆษณาที่ถือว่าเข้าข่ายเชิญชวนให้บริโภค หรืออวดอ้างสรรพคุณ

ของเครื่องคั้มีที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์โดยทางตรงหรือทางอ้อม และกำหนดให้ต้องแสดงคำเตือนในการโฆษณาเครื่องคั้มีที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ทางสื่อต่างๆ⁶⁴

(4) คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ 504/2549 เรื่องห้ามการโฆษณาเครื่องคั้มีที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ลงวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2549 มีสาระสำคัญเป็นการห้ามผู้ใดโฆษณาเครื่องคั้มีที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ด้วยสื่อโฆษณาทุกชนิดโดยมีข้อยกเว้นให้เฉพาะกรณีการโฆษณาในสิ่งพิมพ์ซึ่งจัดพิมพ์นอกราชอาณาจักร โดยมีได้มีวัตถุประสงค์ให้นำเข้ามาจำหน่าย จ่าย แจก ในราชอาณาจักรโดยเฉพาะ และกรณีการถ่ายทอดสดเหตุการณ์สดจากต่างประเทศทางวิทยุโทรทัศน์

4) การควบคุมพื้นที่หรือเขตการจำหน่ายและการบริโภคเครื่องคั้มีแอลกอฮอล์

(1) กฎกระทรวงฉบับที่ 62 (พ.ศ. 2519) และกฎกระทรวงฉบับที่ 75 (พ.ศ. 2523) ออกตามความในมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 338 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ได้กำหนดวิธีการเงื่อนไข และข้อกำหนดเกี่ยวกับการขายสุรา⁶⁵

(2) กฎกระทรวงฉบับที่ 71 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 และมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 338 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ได้กำหนดเขตท้องที่ห้ามมิให้ชนสุราที่ทำในราชอาณาจักรเกินกว่าหนึ่งลิตรแต่ไม่ถึงสิบลิตรเข้ามาในหรือออกนอกเขตท้องที่ดังกล่าว

(3) มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ได้กำหนดลักษณะของอาคาร หรือสถานที่ที่ขออนุญาตตั้งเป็นสถานบริการ โดยต้องไม่มีลักษณะ ดังนี้

⁶⁴ ปัจจุบันถูกยกเลิกแล้วโดยประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่องยกเลิกประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ว่าด้วยหลักเกณฑ์การโฆษณาเครื่องคั้มีที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ลงวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2549.

⁶⁵ ปัจจุบันถูกยกเลิกแล้วโดยคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ 203/2550 เรื่องยกเลิกคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ 504/2549 ลงวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2549 เนื่องจากคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 10) (เรื่องเสร็จที่ 590/2549) และคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 10 และคณะที่ 11) (เรื่องเสร็จที่ 693/2549) ได้มีความเห็นว่าเป็นคำสั่งที่ไม่มีผลใช้บังคับตามกฎหมาย โดยเป็นกรณีที่ต้องบังคับตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และไม่อาจนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ไปใช้บังคับซ้ำหรือขัดได้.

(3.1) ไม่อยู่ใกล้วัด สถานที่ สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา โรงเรียน หรือสถานศึกษา โรงพยาบาล สโมสรเยาวชน หรือหอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก ในขนาดที่เห็นได้ว่าจะก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่สถานที่ดังกล่าว

(3.2) ไม่อยู่ในย่านที่ประชาชนอยู่อาศัย อันจะก่อความเดือดร้อนรำคาญ

(3.3) มีทางถ่ายเทอากาศสะดวก

ในบทที่ 2 นี้ ผู้เขียนได้นำเสนอความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องคัมแอลกอฮอล์ ปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องคัมแอลกอฮอล์ทั้งในส่วนของบุคคลที่บริโภคและในส่วนของสังคมรอบตัวผู้บริโภค แนวคิด และวิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปี พ.ศ. 2551 การทบทวนกฎหมายที่รัฐใช้ควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ จึงอาจกล่าวได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ก่อนปี พ.ศ. 2551 นั้น ส่วนใหญ่จะบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 โดยมุ่งเน้นไปในเรื่องเกี่ยวกับการขอใบอนุญาตผลิตและนำเข้าสุรา การเสียภาษีสุรา การใช้สุราทำสินค้า การขนสุรา การขายสุรา การควบคุมเรื่องหัวเชื้อสุรา และบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับมาตรการควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ในเรื่องอื่นๆ นอกจากเรื่องที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสุราฯ นั้น จะบัญญัติกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ดังนั้น ในบทที่ 3 ผู้เขียนจะได้นำเสนอบทบัญญัติของกฎหมายที่ภาครัฐประกาศใช้เพื่อควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์เป็นการเฉพาะซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 แต่อย่างไรก็ดี แม้ภาครัฐมีมาตรการควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์เป็นการเฉพาะตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 แล้วก็ตาม แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวมิได้มีผลเป็นการยกเลิกกฎหมายอื่นๆ ที่ควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์เสียทุกฉบับ ดังนั้น ในการนำเสนอเนื้อหาของบทที่ 3 นอกจากผู้เขียนได้อธิบายถึงหลักการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 แล้ว ผู้เขียนอธิบายถึงกฎหมายอื่นๆ ที่รัฐใช้ในการควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ด้วย รวมทั้งผู้เขียนได้นำเสนอมาตรการ หรือบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ของต่างประเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยด้วย